

Myönteinen tunnistaminen aikuisen ja lapsen kokemana Pelastakaa Lapset ry:n sporttikummitoiminnassa

Tiia Matilainen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2020
Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi (AMK)
Varhaiskasvatustyö

Tekijä(t) Matilainen, Tiia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Marraskuu 2020
	Sivumäärä 52 + 11	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Myönteinen tunnistaminen aikuisen ja lapsen kokemana Pelastakaa Lapset ry:n sporttikummitoiminnassa		
Tutkinto-ohjelma Sosionomi (AMK)		
Työn ohjaaja(t) Suomi Asta, Kiiskilä Taja		
Toimeksiantaja(t) Pelastakaa Lapset ry		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Jokainen lapsi on yksilö ja jokaisella on omat vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa. Myönteisen tunnistamisen keskeinen ajatus on, että lapsen osallisuutta vahvistetaan tutustumalla lapseen ja tukemalla häntä niissä asioissa, jotka lapsi kokee tärkeiksi. Myönteinen tunnistaminen on tutkimukseen perustuva, käytännön kentillä reflektoitu näkökulma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Se on ennen kaikkea näkökulma, asenne ja toimimisen tapa.</p> <p>Opinnäytetyö oli tutkimuksellinen kehittämistyö. Toimeksiantaja oli Pelastakaa Lapset ry ja opinnäytetyö oli osa Arjesta voimaa -lapsikeskeinen työ ja myönteinen tunnistaminen lapsen arkiympäristöissä kehittämishanketta. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Pelastakaa Lapset ry:n sporttikummitoiminnassa olevien aikuisten ja lasten välistä suhdetta ja myönteistä tunnistamista heidän kokemanaan hyödyntäen valokuvausta menetelmänä. Tarkoituksena oli tuottaa tietoa sporttikummin lapsen välisestä suhteesta, jota voidaan tarvita esimerkiksi silloin, kun perhe vasta harkitsee tuen hakemista. Valokuvia ja saatuja tuloksia hyödynnetään jatkossa tukihenkilövalmennuksissa.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin useita aineistonkeruumenetelmiä. Aineistoa kerättiin toiminnallisessa illassa sekä valokuvahaastattelun (photo elicitation) keinoin. Opinnäytetyön aineisto muodostui valokuvista, valokuvahaastatteluista sekä kuvakollaaseista. Valokuvaaminen tapahtui myönteisen tunnistamisen keinoin, niin että tutkittavien osallisuus toteutui.</p> <p>Tuloksista ilmeni se, kuinka tärkeäksi sekä sporttikummi että lapsi kokevat yhdessäolon. Sporttikummien ja lasten välisessä suhteessa myönteinen tunnistaminen on ennen kaikkea yhdessäoloa ja iloista tekemistä. Saadut tulokset olivat yhteneviä aikaisempien tutkimusten kanssa, joista ilmeni kuinka tärkeä ihminen tukihenkilö on lapselle.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Tukihenkilötoiminta, sporttikummitoiminta, myönteinen tunnistaminen, osallisuus, valokuvaus, valokuvahaastattelu		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Matilainen, Tiia	Type of publication Bachelor's thesis	Date November 2020 Language of publication: Finnish
	Number of pages 52 + 11	Permission for web publication: x
Title of publication Positive Recognition experienced by an adult and a child in Save the Children's Sport Mentor activity		
Degree programme Degree Programme in Social Services		
Supervisor(s) Suomi Asta, Kiiskilä Taja		
Assigned by Save the Children Finland		
Abstract <p>Every child is an individual and each has their own strengths and interests. The main idea of Positive Recognition is that the child's participation is strengthened by getting to know the child and supporting him or her in those things that the child feels important. Positive Recognition offers scientifically justified practical tools for developing strategies and practices in professional work with children and young people.</p> <p>The thesis was a developmental research work. The assignor of the thesis was Save the Children Finland, and the thesis was part of Arjesta voimaa - development project. The goal of the thesis was to find out the relationship between the adults and children in Save the Children's The Sport Mentors services and how they experience the Positive Recognition utilizing photography as a method. The purpose was to provide information on the relationship between the child and the Sport Mentor, which may be needed, for example, when the family is just considering applying for support. The photos and the results of the thesis will be utilized in support persons training in the future.</p> <p>The material of the thesis was collected in many ways in a functional day and by photographing and using photo elicitation after that. The material of the thesis consisted photographs, photo elicitations and photo collages.</p> <p>The results showed how important it is for both the Sport Mentor and a child to be together. Positive Recognition in the relationship between Sport Mentor and child is above all about being together and having fun. The results were similar with previous studies which shows how important support person is for child.</p>		
Keywords/tags (subjects) Support person activity, Sport Mentor activity, Positive Recognition, participation, photography, photo elicitation		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Myönteinen tunnistaminen	5
2.1	Osallisuus.....	9
2.2	Lasten osallisuus.....	9
3	Tukihenkilötoiminta	11
3.1	Sporttikummitoiminta	13
3.2	Tukihenkilön ja tuettavan välinen suhde	14
3.3	Aikuisen merkitys lapselle	15
4	Valokuvatyöskentely sosiaalialalla	16
4.1	Valokuvaus vuorovaikutuksen välineenä	16
4.2	Voimauttavan valokuvan menetelmä	17
5	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	19
5.1	Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tuotos.....	19
5.2	Tutkimuksellinen kehittämistyö	20
5.3	Toimeksiantaja	20
5.4	Arjesta voimaa -hanke.....	21
5.5	Lapsinäkökulmainen tutkimus.....	21
6	Menetelmävalinnat	22
6.1	Visuaaliset menetelmät.....	22
6.2	Valokuvahaastattelu.....	23
6.3	Kokeileva ote	24
6.4	Monimetodinen lähestymistapa	25
7	Kehittämistyön toteuttaminen	25
7.1	Toiminnallisen illan kuvaus	27
7.2	Valokuvahaastattelun toteuttaminen	28
7.3	Aineisto ja aineiston kerääminen	30

	2
8 Aineiston analysointi	31
9 Tulokset	34
9.1 Toiminnan sisältö	35
9.2 Toiminnan monipuolisuus	38
9.3 Vuorovaikutus	39
9.4 Osallisuus.....	40
10 Johtopäätökset ja pohdinta	41
11 Eettisyys ja luotettavuus.....	45
Lähteet	48
Liitteet.....	53
Liite 1. Kutsu sporttikummille.....	53
Liite 2. Kutsu lapselle	54
Liite 3. Tiedote huoltajalle	55
Liite 5. Toiminnallisen illan ohjelma	57
Liite 6. Kuvia toiminnallisesta illasta	58
Liite 7. Toiminnallisen illan tuotoksia	59
Liite 9. Kysymysrunko	62
Liite 10. Kehittämistyön toteutus	63
Kuvat	
Kuva 1. Myönteinen tunnistaminen	7
Kuva 2. Sporttikummi katsoo, kun lapsi hyppää	35
Kuva 3. "Heikun keikun kuva"	36
Kuva 4. Sporttikummi opettaa lasta	37
Kuva 5. Sporttikummi ja lapsi trampoliinipuistossa	38
Kuva 6. Jalkapallon pelaamista	40
Kuva 7. Juomatauolla on aikaa keskustella	41

Taulukot

Taulukko 1. Esimerkki aineiston ryhmittelystä.....	33
Taulukko 2. Yläluokkien yhdistäminen yhdistävään luokkaan	34

1 Johdanto

Jokaisella meistä on tarve tulla kuulluksi ja nähdyksi juuri sellaisena kuin kokee itse olevansa. Ei kenenkään ulkopuolisen antaman määritelmän mukaan. Kohtaamiset työpaikalla, kaupan kassalla, päiväkodissa tai koulussa ovat tärkeitä meille jokaiselle, se että joku huomaa ja pysähtyy kohdalle. On läsnä ja kuuntelee. Kuitenkin joka päivä näissä arkisissa kohtaamisissa tulemme kohdatuiksi hyvin eri tavoin, usein tapahtuu olettamista ja luokittelua. Kuulemme ammattilaisina etukäteen esimerkiksi lapsesta jolla on ADHD, jonka perusteella teemme johtopäätöksiä ja oletuksia ennen kohtaamista – se vaikuttaa tapaamme kohdata lapsi ja siihen, että näkisimme hänet ainutlaatuisena ihmisenä. Meidän tulisi antaa lapselle mahdollisuus itse kertoa, kuka hän on ja mitä hän tarvitsee sekä mitkä asiat ovat hänelle tärkeitä.

Monella on kokemuksia siitä, että on tullut väärin ymmärretyksi tai on kokenut itsensä ulkopuoliseksi. Tunne siitä, että ”olen toisenlainen kuin ajattelette” tai ”en taida kuulua tänne” voi syntyä meille jokaiselle. Usein vain negatiiviset asiat huomataan, vaikka olisi erityisen tärkeää nostaa esiin hyviä puolia ja nähdä toisessa ihmisessä positiivisia asioita. (Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015, 9.) Lapset ovat yksilöitä, jokainen on erilainen ja jokaisella on omat vahvuutensa ja kiinnostuksenkohteensa. Myönteisen tunnistamisen idea on, että vahvistamme lapsen osallisuutta tutustumalla lapseen ja tukemalla häntä niissä asioissa, jotka lapsi kokee itselleen tärkeiksi. Se vaatii ammattilaiselta tietoista päätöstä, ettei anna ennakkokäsityksille valtaa, vaan tutustuu lapseen oletusvapaasti ja avoimesti. Tämän opinnäytetyön keskeinen tietoperusta on myönteinen tunnistaminen: se on tutkimukseen perustuva, käytännön kentillä reflektoitu näkökulma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen; se on ennen kaikkea näkökulma, asenne ja toimimisen tapa (Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015, 11).

Toimeksiantaja on Pelastakaa Lapset ry ja opinnäytetyö on osa Arjesta voimaa – lapsikeskeinen työ ja myönteinen tunnistaminen lapsen arkiympäristöissä kehittämishanketta. Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö. Tavoitteena on selvittää Pelastakaa Lapset ry:n sporttikummitoiminnassa olevien aikuisten ja lasten välistä suhdetta ja myönteistä tunnistamista heidän kokemanaan hyödyntäen valokuvausta

menetelmänä. Tarkoituksena on tuottaa tietoa sporttikummin ja lapsen välisestä suhteesta, jota voidaan tarvita esimerkiksi silloin, kun perhe vasta harkitsee tuen hakemista. Valokuvia ja saatuja tuloksia hyödynnetään tukihenkilövalmennuksissa.

Tukihenkilötoiminnasta on tehty aiemmin tutkimuksia, mutta pelkästään sporttikummitoimintaan liittyen aiempaa tutkimustietoa ei ole. Eija Honkakoski (2018) tutki opinnäytetyössään lasten kokemuksia Pelastaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminnasta, siinä keskityttiin lasten kokemuksiin ja ajatuksiin. Johanna Moilanen (2015) on tehnyt väitöskirjan lastensuojelun tukihenkilötoiminnan muutoksista. Tukihenkilötoiminnasta kerätään vuosittain palautetta lapsilta sekä lasten ajatuksia toiminnasta kuuluaan esimerkiksi yhteiskehittämisen päivissä. Tässä opinnäytetyössä keskitytään sekä sporttikummin että lapsen kokemukseen myönteisen tunnistamisen näkökulmasta käsin. Sporttikummin ja lapsen suhdetta syvennyttään tutkimaan toiminnallisilla ja visuaalisilla menetelmillä. Esimerkiksi Tiina Lehto-Lundén (2020) käytti väitöskirjansa aineistonkeruussa valokuvausta yhtenä menetelmänä – visuaalisten menetelmien hyödyntäminen tutkimuksissa on kasvussa. Opinnäytetyössä tutkitaan sporttikummin ja lapsen suhdetta, mutta kokeilevalla otteella hyödynnetään valokuvausta tavoitteen saavuttamiseen. Sporttikummeja ja lapsia kuvataan myönteisen tunnistamisen keinoin, niin että heidän osallisuutensa toteutuu. Opinnäytetyön aineistonkeruussa hyödynnetään valokuvahaastattelua (photo elicitation): sporttikummi ja lapsi pääsevät heti kuvauksen jälkeen katsomaan valokuvia, joiden pohjalta haastattelu toteutetaan. Aineistonkeruu tapahtuu sporttikummeille ja lapsille järjestettävässä toiminnallisessa illassa, jonka jälkeen halukkaat pääsevät osallistumaan jatkokyöskentelyyn eli valokuvaukseen.

2 Myönteinen tunnistaminen

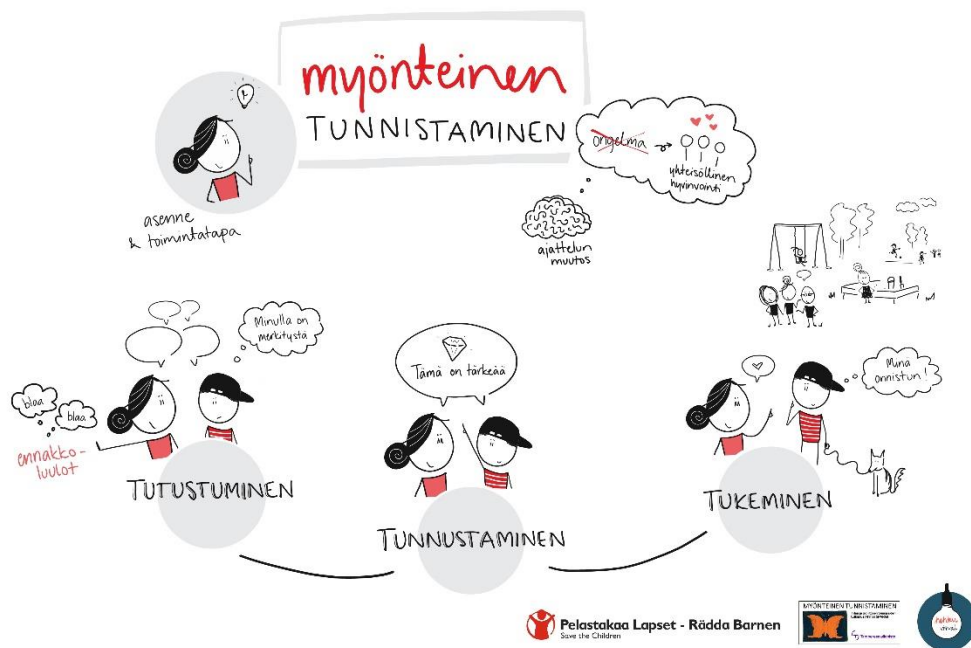
Suomalainen lapsi- ja nuorisopolitiikka on alkanut siirtyä 2010-luvulla yksilö- ja ongelmakeskeisestä varhaisesta puuttumisesta kohti varhaisen tuen ja tunnistamisen puhetapoja. Yleiset huolen arviointiperusteet kaventavat normaaliutta ja eriyttävät ongelmia, jolloin useat lapset ja nuoret luokitellaan ”epänormaaleiksi”. Häiriö- ja oireyhtymädiagnoosien määrä onkin kasvanut koko ajan. Kun näiden diagnoosien ja

muiden yksilöä erottelevien menetelmien avulla aletaan puhua ”riskinuorista”, ”ongelmaperheistä” ja ”haasteellisista lapsista”, erotellaan heidät ”tavallisten” perheiden joukosta. Vaikka erityinen tuki ja varhainen puuttuminen lähtökohtaisesti tarkoittavat hyvää, voivat ne päätyä leimaamaan yksilöitä. ”Varhainen tuki” voi pahimmillaan tuottaa juuri sitä ulkopuolisuutta, jolla sitä yritetään torjua. Myönteinen tunnistaminen tarjoaa yhden näkökulman varhaisen tuen uudelleensuuntaamiseen. Lähtökohtana siinä on tarjota kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuuksia tulla tunnistetuiksi tavoilla, joilla kunnioitetaan sekä heidän yksilöllisiä erilaisuuksiaan että yhteisöllisiä siteitään. Heidä ei erotella tuettaviin ja pärjääviin, sillä myönteinen tunnistaminen voi toteutua kenen kanssa tahansa, missä ja milloin vain. Siinä on kyse ideologisesta, käytännöllisestä ja ammatillisesta painospisteen muutoksesta. Silloin siirrytään ”normaalin” tavoittelusta erilaisuuden arvostamiseen, riskeihin puuttumisesta voimavarojen tunnistamiseen sekä yksilöön kohdistuvien toimintatapojen sijaan tuetaan lapsia ja nuoria arjen yhteisöissään. Myönteinen tunnistaminen voi toimia pitemmällä aikavälillä yksilöitä voimaannuttavana ja yhteisöjä sitouttavana periaatteena, mutta myös menetelmänä, joka tukee hyvinvointia ja ehkäisee syrjäytymistä. Sen avulla vapautuu varhaisen puuttumisen resursseja instituutioiden perustoimintaan. (Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015, 12–15.) Keskiössä tässä näkökulmassa ovat osallisuus, yhteisöllisyys ja toimijuus. Myönteisen tunnistamisen tavoitteena on keskittyä voimavaroihin ja mahdollisuuksiin, kuitenkin ongelmia sivuuttamatta. (Myönteinen tunnistaminen n.d.)

Myönteinen tunnistaminen jakautuu kolmeen ulottuvuuteen, mutta niitä ei tule ajatella erillisinä vaiheina, vaan jokaisella ulottuvuudella on oma erityinen roolinsa tässä ajattelutavassa ja työotteessa. Kyseessä ei ole yleinen toimintamalli tai menetelmä, jonka voi vaan siirtää tai ottaa käyttöön toisessa paikassa; myönteisen tunnistamisen näkökulman hyödyntäminen edellyttää aina kontekstisidonnaista soveltamista. (Kallio, Kalliomeri, Mettinen & Stenvall 2019.)

Myönteinen tunnistaminen on tutkimusperustainen ja käytännöllinen näkökulma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Se perustuu Tampereen yliopiston Tilan ja poliittisen toimijuuden tutkimusryhmän (SPARG)

tekemään työhön. Tätä näkökulmaa kehitetään jatkuvasti erilaisiin käytännön konteksteihin soveltuvaksi työotteeksi. Se ei ole uusi menetelmä tai toimintamalli: siinä on kyse yhteisölähtöisen laajamittaisen tuen näkyväksi tekemisestä ja sen merkityksellisyyden perustelemisesta. Keskeistä on arvokkuuden ja osallisuuden kokemusten vahvistaminen arjen ympäristöissä. Ennen kaikkea myönteinen tunnistaminen on ”näkökulma”, ”asenne” ja ”toimimisen tapa”. (Kallio ym. 2015, 11; Myönteinen tunnistaminen n.d.) Teoreettinen perusta rakentuu kriittisestä kansalaisuus- ja demokratiatutkimuksesta, ja erityisesti tunnustussuhdeteorioista (theories of recognition). Siinä tunnistamisen dynamiikka on laajasti ottaen osana sosiaalista ja yhteiskunnallista elämää. Hanna Arendtin (1958) klassinen demokratiateoria sopii myönteisen tunnistamisen perusajatukseen: ihmisten välisissä kohtaamisissa on aina läsnä kaksi ulottuvuutta: *mikä minä olen* (esimerkiksi poika, suomenruotsalainen, ADHD-diagnosoitu) ja *kuka minä olen* (ainutkertainen ihminen). Arendtlaisittain ajateltuna yhteiskunnassa vallitsee rakenteita ja rooleja, mutta yhteiskunnallisiin rooleihin sisältyviä valtasuhteita voidaan haastaa ja muuttaa, mutta ei poistaa. Esimerkiksi varhaiskasvattaja on ammattilainen suhteessa päiväkodin asiakkaaseen, aikuinen suhteessa lapseen ja mies/nainen suhteessa poikaan/tyttöön. Näitä valtasuhteita voidaan pyrkiä tasapainottamaan myönteisesti tunnistavilla kasvatuskäytännöillä, joilla vahvistetaan lasten toimijuutta heidän yhteisöllisistä asemistaan käsin. (Kallio ym. 2019.)

Kuva 1. Myönteinen tunnistaminen

Tutustuminen on myönteisen tunnistamisen perusta: ilman tutustumista myönteinen tunnistaminen ei toteudu. Ihmisten välisissä kohtaamisissa tapahtuu olettamista ja ennakkokäsitysten tekemistä väistämättä. Ammattilaisen olisi syytä kiinnittää siihen erityistä huomioita, sillä oletukset ja tulkinnat vaikuttavat kohtaamiseen lapsen ja nuoren kanssa; esimerkiksi jos lapsella on jokin diagnoosi tai hänestä on kirjoitettu papereihin negatiiviseen sävyyn. Näiden olettamusten pohjalta lapset tulevat kohdautuiksi kokemuksellisesti ”väärin”. Tutustumisen tulisi tapahtua oletusvapaasti ja avoimesti, vastavuoroisuuden ja erilaisuuden arvostamisen hengessä; osapuolten iästä, ammatillisesta osaamisesta tai taustasta riippumatta. Ammattilaisen aito kiinnostus lapsen näkökulmiin on tärkeää. (Stenvall, Korkiamäki & Kallio 2015, 9, 41–43, 54.)

Tunnistava tutustuminen on ihmisenä läsnä olemista kaikille osapuolille. Olennainen kysymys tutustumisen kannalta Arendtlaisittain ymmärrettynä on ’Kuka sinä olet’. (Kallio ym. 2019.)

Tunnustaminen on keskeinen asia myönteisessä tunnistamisessa. Tutustumisen avulla lisätään ymmärrystä siitä, mikä kullekin ihmiselle on tärkeää: tämän perusteella voi antaa tunnustusta ja saada arvostusta. Tutustumisen avulla opitaan toiselle tärkeistä asioista ja tunnustaminen antaa näille itseisarvon ammattilaisten ja lasten sekä päiväkodin ja vanhempien välisissä suhteissa. Tunnustamisen aiheet ovat jokaiselle erilaiset, kuten esimerkiksi abstrakteja (moraalinen periaate), materiaalisia (lelu), persoonallisia (vilkkaukset), toiminnallisia (tietokonepelien pelaaminen) tai ihmisiä (monimuotoinen perhe) koskevia. (Kallio, Kalliomeri, Mettinen & Stenvall 2019.)

Myönteiseen tunnistamiseen sisältyy oletus, että kunnioittamalla ihmisten erilaisuutta ja yhdenvertaisuutta, se on avuksi arkiympäristöihin rakentuvien ristiriitojen ja haasteiden ylittämässä. Kun tunnustetaan toisille ihmisille merkityksellisiä asioita, osoitetaan kunnioitusta. Pelkkä pintapuolinen tutustuminen ei riitä. (Kallio 2015, 109.)

Tukeminen tarkoittaa erityisiä ja vaihtelevia tapoja, joilla ammattilaiset ja muut arjen aikuiset pyrkivät voimaannuttamaan lapsia ja nuoria arkiympäristöjensä aktiivisina, tietoisina ja omanarvontuntoisina osapuolina (Häkli, Kallio & Korkiamäki 2015, 179). Se on tavoitteellista tutustumista ja tunnustuksen antamista. Lasten ja nuorten toimijuutta tuetaan oman elämän kannalta keskeisissä yhteisöissä ja asioissa. Olennaista

tunnustamisessa ja tukemisessa on tunnistaa 'Mikä sinulle on tärkeää?'. (Kallio, Kallio-omeri, Mettinen & Stenvall 2019.)

2.1 Osallisuus

Osallisuus on laaja-alainen käsite, joka kuuluu sosiaalipedagogiseen käsitteistöön. Se kuvaa ihmisen ja yhteisöjen sekä ihmisen ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Ihmisen hyvinvoinnin perusta on, että tuntee kuuluvansa johonkin ja kokemus omasta merkityksestä. (Nivala & Ryyänen 2013, 10.) Osallisuus on kuulumista ja kuulluksi tulemistä, sillä osallinen ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Ihminen tulee kuulluksi itsenään ja hänellä on mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun sekä yhteisiin asioihin. (Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet 2020.) On tärkeää erottaa osallisuuden ja osallistumisen käsitteet toisistaan, sillä osallistuminen ei ole yhtä kuin osallisuus. Osallisuus on kuulumista johonkin, olemista, elämistä ja toimimista yhteydessä muihin ihmisiin. Osallistuminen on toimintaa, joka voi edistää osallisuutta. Osallisuus toteutuu ihmisen ja yhteisön suhteessa. Sosiaalipedagoginen osallisuuskäsitys tarkastelee osallisuutta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, ja sitä voidaan tarkastella kolmen ulottuvuuden avulla: ihminen on osallinen yhteisössä kun hän on *osa yhteisöä (kuuluu johonkin)*, *toimii osana yhteisöä (osallistuu)* ja *kokee olevansa osa yhteisöä (tuntee kuuluvansa)*. Tarvitaan kaikkea kolmea ulottuvuutta, jotta osallisuus toteutuu. (Nivala & Ryyänen 2013, 25–26.)

2.2 Lasten osallisuus

Osallisuus on kokemus siitä, että kuuluu joukkoon sekä siitä, että kokee voivansa vaikuttaa itselleen merkityksellisiin asioihin. Osallistuminen taas on aktiivisia tekoja, joita lapsilla on mahdollisuus tehdä. Se voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että lapsi pääsee kertomaan oman mielipiteensä ja ottamaan osaa. Osallistaminen kuvaa sitä, että tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia mukanaololle. Osallisuus ei tapahdu itsestään, vaan siihen tulee kannustaa ja luoda erilaisia väyliä ja tapoja sen mahdollistamiseksi. (Stenvall 2020, 20–21.) Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Kyse on lapsen ja nuoren vaikutusmahdollisuuksista itselle

tärkeissä asioissa ja toimintamahdollisuuksista. Ovathan lapset ja nuoret oman elämänsä parhaita asiantuntijoita. Tähän velvoittaa myös lainsäädäntö. Perustuslaissa määrätään, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lisäksi kuntalain ja nuorisolain mukaan lapsille ja nuorille tulee antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan sekä paikalliseen ja alueelliseen nuorisotyöhön. Perustusopetuslaissa mainitaan, että opetuksen järjestäjän tulee edistää oppilaiden osallisuutta, ja huolehtia, että oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa ja ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvissä asioissa. Lastensuojelulaissa korostetaan lapsen asianosaisuutta kaikissa lastensuojeluprosessin vaiheissa sekä sosiaalihuoltolain mukaan lasten ja nuorten tarpeet on otettava huomioon. (Lapsen osallisuus 2019; Lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet 2019.)

Lasten ja nuorten yhteiskunnallisesta osallisuudesta ja toimijuudesta puhutaan tänä päivänä entistä enemmän. Etenkin hallinnollisissa kysymyksissä huomioidaan yhä enemmän lasten näkemykset. Esimerkiksi kuntien on tehtävä lapsivaikutusten arviointia ja lasten parissa työskentelevien ammattilaisten on otettava lasten näkökulmat päätöksissään huomioon. Valtiot, kunnat ja järjestöt tukevat omalta osaltaan osallisuutta: on perustettu lastenparlamentteja, nuorisovaltuustoja ja järjestöillä on meneillään erilaisia osallisuutta tukevia hankkeita. Tavoitteena kaikella tekemisellä ja kokemusten tarjoamisella on luoda lapsille tunne kuulumisesta. Oikeus tulla kuulluksi ja huomioituksi on tärkeää, mutta olisi myös pysähdyttävä kuuntelemaan, missä asioissa lapset haluaisivat itse osallistua ja olla mukana. (Stenvall 2018, 21–22, 24, 27, 133.)

Lasten osallisuuden ja osallistumisen vahvistumiseen on vaikuttanut vahvasti etenkin tietoisuus YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta (LOS) ja sen velvoittavuudesta. Se on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Siinä kerrotaan lapsille kuuluvat ihmisoikeudet ja valtioilla on vastuu toteuttaa ne. Sopimuksen on solminut kaikki maat, ainoastaan Yhdysvallat on sopimuksen ulkopuolella. Sopimukseen on kirjattu neljä yleistä periaatetta: syrjimättömyys (artikla 2), lapsen edun huomioiminen (artikla 3), oikeus elämään ja kehittymiseen (artikla 6) sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen (artikla 12). Suomessa lapsen oikeuksien sopimus tuli voimaan 1991.

(Hipp & Palsanen n.d.; Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? n.d.; Stenvall 2018, 22.) Suomeen ollaan valmistelemassa kansallista lapsistrategiaa. Sen tavoitteena on lapsen oikeuksia kunnioittava yhteiskunta. Kansallinen lapsistrategia on vahvasti yhteydessä lapsen oikeuksiin, sillä sen avulla edistetään ja vahvistetaan niiden toteutumista Suomessa. Lapset voivat pääsääntöisesti hyvin Suomessa ja heidän oikeutensa toteutuvat. Kuitenkin lapsen oikeuksien toteutumisessa riittää myös haasteita, esimerkiksi päätösten lapsivaikutuksia ei huomioida riittävän huolellisesti etukäteen. Lapsistrategian valmistelun pohjana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. (Lapsistrategia n.d.; Lapsistrategia näkyy nyt lapsenoikeudet.fi-sivustolla! 2020.)

Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) osallisuus näyttäytyy kaikessa toiminnassa, jolloin huomioidaan myös lasten ja huoltajien osallisuus. Lasten näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan ja ne otetaan huomioon. Sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. (Opetushallitus 2018, 14, 26, 30.) Tässä opinnäytetyössä osallisuutta tarkastellaan myönteisen tunnistamisen näkökulmasta.

3 Tukihenkilötoiminta

Tukihenkilötoiminta on vapaaehtoistoimintaa, jolloin ihminen osallistuu vapaasta tahdostaan mukaan erilaiseen toimintaan kanssaihmisten ja elinympäristön hyväksi. Vapaaehtoistoimintaan liittyy ihmisen oma arvomaailma ja mihin hän uskoo sekä mitkä asiat hän kokee tärkeäksi itselleen. Kun puhutaan lastensuojelun tukihenkilötoiminnasta, olennaista on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Se on konkreettista tukea, välittämistä ja vastuunkantoa. (Korhonen 2005, 7.)

Paljon puhutaan siitä, mikä merkitys vapaaehtoistoiminnalla on avun saajalle. On hyvä muistaa, että myös auttaja voi saada paljon sisältöä omaan elämäänsä vapaaehtoistoiminnan kautta. On tutkittu, että vapaaehtoistoimintaan osallistuminen lisää hyvinvointia. Kansainvälisissä tutkimuksissa on selvinnyt, että vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on usein yhteydessä osallistujien onnellisuuteen (Tanskanen & Danielsbacka 2015, 471).

Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tai perheelle voidaan sosiaalipalveluna järjestää tukihenkilö tai -perhe, jonka avulla turvataan lapsen terveyttä tai kehitystä (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 28 §). Tukihenkilö auttaa perhettä viettämällä aikaa lapsen tai lasten kanssa, viemällä lasta harrastuksiin, innostamalla ja tukemalla esimerkiksi koulunkäynnissä; näin tukihenkilö helpottaa perheen kuormitusta, kun arjen pyörittäminen helpottuu. Tukihenkilötoiminta voi olla sekä vapaaehtoistyötä että ammatillista toimintaa. Vapaaehtoisella tukihenkilöllä ei tarvitse olla erityistä koulutusta tai kokemusta lasten ja nuorten parista. Riittää, että tukihenkilö on luotettava ja turvallinen aikuinen, joka haluaa toimia tukihenkilönä. Tukihenkilön rooli ja tehtävät vaihtelevat sen mukaan, mitkä tuettavan tarpeet ovat. Joskus tukihenkilö kuuntelee huolet ja murheet, vie retkille, tukee koulunkäyntiä tai kannustaa harrastuksiin. Tukihenkilö ja -perhetoimintaa voidaan organisoida kunnassa, muiden kuntien kanssa yhteistyössä tai esimerkiksi käyttää kolmannen sektorin tuottamia palveluja. (Tukihenkilöt ja -perheet 2019.) Aloitteen tukihenkilön hankkimiseksi lapselle voi tulla esimerkiksi koulukuraattorilta, psykologilta, perhetyöntekijältä, terveydenhoitajalta, vanhemmilta tai lapselta itseltään (Korhonen 2005, 19).

Pelastakaa Lapset ry:n lapsiperheiden tukihenkilötoiminnan tavoitteena on auttaa lapsiperheitä vapaaehtoisten tukihenkilöiden avulla. Toiminta on matalan kynnyksen varhaista tukea ja perheille maksutonta: Pelastakaa Lapset ry:n toiminta tarjoaa tukea ennen sosiaalihuollon ja lastensuojelun palveluja. Tarve tukihenkilölle on usein se, että lapsen ja perheen oma tukiverkosto on pieni. Kaikki tukihenkilöt valmentaan tehtävään ja heidän tulee sitoutua Pelastakaa Lasten toimintaperiaatteisiin. Vapaaehtoisilta pyydetään rikosrekisteriote ja heillä on vaitiolovelvollisuus lapsen ja perheen asioissa. (Tukihenkilöt n.d.)

Usein lapset ja nuoret kaipaavat turvallista aikuista elämäänsä, heillä on ”aikuisen nälkä”. Voi olla, että perheen omat sosiaaliset verkostot ovat pienet tai heikot, eikä lapsi voi turvautua niihin. Taustalla voi olla myös vanhempien väsymys, taloudelliset vaikeudet tai päihde- ja mielenterveysongelmat. On syytä muistaa, että aina ei ole kysymys kodin ongelmista. Tukihenkilöstä voi hyötyä esimerkiksi maahanmuuttajalapsi, suuren perheen vanhin lapsi tai lapsi, jolla on jokin sairaus tai vamma. Yhtä lailla tukihenkilö voi olla lapsella, jolla on haasteita koulunkäynnissä, kaverisuhteissa

tai hänellä voi olla keskittymis- tai oppimisvaikeuksia. Jokainen lapsi iästään riippumatta tarvitsee elämäänsä edes yhden aikuisen, jolla on aikaa olla läsnä ja halua kuunnella. Tähän tarpeeseen tukihenkilö voi vastata. (Korhonen 2005, 19, 41.)

3.1 Sporttikummitoiminta

Sporttikummitoiminta on osa lapsiperheiden tukihenkilötoimintaa eli varhaista tukea. Sporttikummitoiminta eroaa tukihenkilötoiminnasta toimintatavoiltaan: sporttikummit tukevat lasten liikkumista ja harrastamista. Sporttikummi on vapaaehtoinen aikuinen, joka kannustaa lasta liikkumaan monipuolisesti. Hän tapaa lasta yleensä 1–4 kertaa kuukaudessa. Sporttikummi voi olla mukana lapsen harrastuksessa tai auttaa lasta löytämään sopivan harrastuksen. Tärkeää on, että sporttikummi tsemppaa lasta, antaa tukea sekä toimii ja tekee yhdessä lapsen kanssa. Vapaaehtoisen ei tarvitse olla valmentaja tai urheilija, vaan liikunnallinen asenne ja ajan antaminen lapselle riittää. Tärkeintä on löytää liikunnan riemu ja saada onnistumisen hetkiä. Lapset ja nuoret ovat 4–17-vuotiaita, joiden vanhemmilla rajalliset mahdollisuudet tukea lasta liikkumaan ja harrastamaan tai olla mukana lapsen harrastuksessa. (Sporttikummi n.d.) Sporttikummin kanssa lapsi voi turvallisen aikuisen kanssa lähteä kokeilemaan uusia lajeja tai aluksi vain lähteä puistoon leikkimään. Aina ei tarvitse olla mitään tiettyä lajia, mitä mennään kokeilemaan, vaan lähipuistossa yhdessä leikkiminen voi olla paras tapa löytää liikunnan riemu. Oleellista on kuunnella lasta ja tehdä niitä asioita, joita lapsi kokee itselleen tärkeiksi ja kiinnostaviksi.

Sporttikummin tulee olla täysi-ikäinen, luotettava ja hänellä on oltava riittävän tasapainoinen elämäntilanne. Vapaaehtoisen tulee varata kalenteristaan aikaa toimintaan noin 1–4 kertaa kuukaudessa muutaman tunnin kerrallaan – se sovitaan aina perheen kanssa yksilöllisesti. Koska jokainen lapsi on erilainen, vapaaehtoistoimintaan tarvitaan monenlaisia ja eri-ikäisiä ihmisiä. Ennen sporttikummitoiminnan aloittamista jokainen vapaaehtoinen haastatellaan ja koulutetaan. Sporttikummiavalmenuksessa kerrotaan toiminnasta ja sen sisällöistä sekä muista tärkeistä asioista lapsen ja perheen kanssa olemisesta. Sporttikummin ei tarvitse huolehtia, että jäisi yksin, sillä Pelastakaa Lasten työntekijät antavat tarvittaessa tukea ja ohjausta. Lisäksi sporttikummeille järjestetään täydennyskoulutuksia ja virkistyspäiviä, joissa pääsee

tapaamaan muita vapaaehtoisia. Sporttikummiksi voi hakeutua täyttämällä lomakkeen Pelastakaa Lasten kotisivuilla ja lisätietoa saa Pelastakaa lasten työntekijöiltä. (Ryhdy sporttikummiksi n.d.)

Sporttikummitoiminta on vapaaehtoistoimintaa. Kuitenkin vapaaehtoistoiminta ja ammatillinen auttamistyö sisältävät samantapaisia periaatteita ja tavoitteita. Vapaaehtoistoiminta eroaa selkeästi ammattityöstä seuraavilla asioilla: siitä ei saa palkkaa, se tapahtuu vapaa-ajalla ja se on omaehtoista. Vapaaehtoinen auttamistyö on tärkeää, sillä tukee ja täydentää sosiaalialan ammatillista työtä. (Korhonen 2005, 9.)

3.2 Tukihenkilön ja tuettavan välinen suhde

Tässä tekstissä tukihenkilöllä viitataan sporttikummiin, sillä sporttikummitoiminta on osa tukihenkilötoimintaa. Hyvä tukisuhde ei synny itsestään, se perustuu tukihenkilön ja tuettavan väliseen vuorovaikutussuhteeseen. Jotta tukisuhteesta muodostuu hyvä, sitä pitää haluta ja sen eteen täytyy nähdä vaivaa. Lapsen ja tukihenkilön tukisuhteen alussa vaaditaan tukihenkilöltä aktiivista roolia suhteen luomisessa. Tukihenkilö, eli aikuinen, on aloitteentekijä, joka ehdottaa tapaamisia. Hän on myös aloitteentekijä vuorovaikutuksessa. Tukihenkilön tulee olla kiinnostunut tuettavastaan, tämän hän voi osoittaa kyselemällä ja juttelemalla asioista, joista lapsi haluaa puhua. Usein lapsi yllättyy iloisesti jakamattomasta huomiosta, jota saa. Tukihenkilön aito kiinnostus välittyy. (Korhonen 2005, 49.)

Tukisuhteen perusta on keskinäinen luottamus. Silloin kun lapsi alkaa luottaa tukihenkilöönsä, tukisuhteessa on saavutettu jotakin oleellista ja tärkeää. Aluksi lapsi voi olla tukihenkilöään kohtaan ujo, epäluuloinen tai varautunut. Hän saattaa jättää tapaamisia välistä, myöhästellä tai ei halua puhua asioistaan. Hyvä tukisuhde ei synny itsestään, vaan vaatii aikuiselta sen oppimista, millä tavoin saa lähestyä, miten voi osoittaa hyväksyntää ja välittämistä. (Korhonen 2005, 49.)

3.3 Aikuisen merkitys lapselle

Ihmisten välisessä kanssakäymisessä oleellinen asia on kohtaaminen. Se miten kohtaat toisen, vaikuttaa monin tavoin. Hyvä kohtaaminen luo yhteyden toiseen ihmiseen ja herättää luottamusta. Kun tämä kohtaaminen taas epäonnistuu, syntyy etäisyyttä toiseen ihmiseen ja samalla se tuottaa epäluottamusta. Kohtaaminen ei tarkoita vain toisen ihmisen tapaamista, vaan silloin asetutaan kasvokkain toisen ihmisen kanssa. Ensimmäinen asia kohtaamisessa on kaunis katse ja ystävällinen ele. Jotta kohtaaminen ei olisi vain pinnallista hymistelyä, tarvitaan kuuleminen, näkeminen, toisen ihmisen nähdyksi tuleminen. Kun kohtaa toisen ihmisen, silloin on läsnä molempien eletty elämä sekä heidän unelmansa ja katseensa kohti tulevaa. Lapsi haluaa tulla hyväksytyksi, pidetyksi ja arvostetuksi. On aikuisen tehtävä antaa lapselle tämä tunne; kokemus siitä, että minä riitän juuri tällaisena kuin olen. Tämä edellyttää aikuiselta avointa ja kaunista katsetta. (Mattila 2011, 14–15, 28.)

Jokainen ihminen tarvitsee, ja toivoo, nähdyksi ja kuulluksi tulemisen kokemusta. Nähdyksi tuleminen on yksi tärkeimmistä asioista lapsen kasvussa. Sen myötä vahvistuu lapsen omanarvontunto ja itsetunto, samoin luottamus toisiin ihmisiin vahvistuu. Jos lapsi jää yksin tai näkymättömäksi, hänen hartain toiveensa on, että ”kunpa joku näkisi minut, kunpa joku katsoisi minuun kauniisti ja arvostaen”. Aito nähdyksi tuleminen toteutuu, kun aikuinen kohtaa lapsen ilman ennako-oletuksia tai nopeita johtopäätöksiä ja ilman kategorisointia ja aikuisen aiempien elämäkokemusten heijastuksia. Usein ennakkotiedot, ennakkoluulot ja jopa omat tunteemme ja elämäntarinnamme vaikuttavat siihen, mitä ajattelemme toisesta ihmisestä. Lapsen läheisempien ihmisten olisi hyvin tärkeää osata nähdä lapsen persoonallinen moninaisuus ja antaa lapselle lupa olla olemassa hyväksyttynä kaikkine piirteineen. Kun lapsi kasvaa ja siirtyy esimerkiksi päiväkotiin tai alkaa leikkiä naapuruston lasten kanssa, voivat näiden yhteisöjen aikuiset saada viestejä toisiltaan. Viestejä, jotka sisältävät ennakkokäsityksiä ja -oletuksia: tämä lapsi on tällainen. Lasten parissa työskentelevien tulee kohdattaessaan lapsi antaa hänen itse kertoa, millainen hän on – tämä vaatii työtä, jotta ei anna ennakkokäsityksille valtaa. (Mattila 2011, 30–31.) Tämä on myönteisen tunnistamisen keskeinen ajatus: tutustutaan lapseen oletusvapaasti ja ilman ennako-ole-

tuksia. Esimerkiksi jos on saanut tietää etukäteen, että lapsella on ADHD, ei anna tämän tiedon vaikuttaa ensikohtaamiseen ja tutustumiseen. Annetaan lapsen opettaa meitä aikuisia, millainen hän on ja mitä hän tarvitsee. Oikein tunnistaminen tuottaa itsekunnioitusta, itsearvostusta ja itsetuntoa, kun taas väärin tunnistaminen epäoikeudenmukaisuuden ja arvottomuuden kokemuksia (Myönteinen tunnistaminen n.d). Lapsen itsetunto kasvaa jo siitä, että hänen kanssaan ollaan ja häntä kuunnellaan sekä muistetaan sanoa, että hän on oikeastaan tavattoman mukava (Keltikangas-Järvinen 2010, 242). Jokainen lapsi tarvitsee toistuvaa viestiä siitä, että hän on oikeanlainen omana itsenään, omine vahvuuksineen ja heikkouksineen tai persoonallisine piirteineen. Se ei tarkoita sitä, että kaikki lapsen tekeminen olisi hyväksyttävää, vaan lapsen teko on väärä, mutta lapsi on silti hyväksytty omana itsenään. Lapsi tarvitsee viestiä siitä, mikä on hyväksyttävää toimintaa ja mikä ei. (Mattila 2011, 31.)

4 Valokuvatyöskentely sosiaalialalla

Valokuvien ja valokuvauksen käyttö on lisääntynyt sosiaalialalla. Se onkin monipuolinen väline tavoittamaan eri asiakasryhmien kokemuksia ja ajatuksia. Valokuvaa voi käyttää lasten ja nuorten parissa, mutta myös ikäihmisten kanssa – se siis sopii kaikenikäisten parissa työskentelyyn. Sosiaali-, kasvatus- ja terveysalalla on esimerkiksi käytössä terapeutin valokuvaterapia; se on ennaltaehkäisevää, hoitavaa ja kuntouttavaa valokuvauksen käyttöä (Halkola 2009, 16). Tunnetuin menetelmä sosiaalialalla on Miina Savolaisen kehittämä voimauttavan valokuvan menetelmä. Tässä opinnäytetyössä kuvattavien voimaantuminen ei ole päätavoite, mutta se voi tapahtua ikään kuin ”sivutuotteena”, siksi voimauttavan valokuvan menetelmästä kerrotaan seuraavaksi lisää.

4.1 Valokuvaus vuorovaikutuksen välineenä

Valokuvaus on toimiva työväline esimerkiksi lastensuojelussa. Aikuisen antaessa kamerasen lapsen käyttöön, hän tällä eleellä kertoo luottavansa lapseen. Lapsi pääsee valokuvauksen avulla käyttämään luovuuttaan, ja erehdyksien ja onnistumisien kautta

oppii valokuvauksesta ja kameran käytöstä sekä samalla hänen itseilmaisunsa kehittyä. Ja huomaamatta taitojen kasvaessa myös lapsen itsetunto kasvaa. Valokuvaus toimii vuorovaikutuksen välineenä, sillä lapsen on helpompi ottaa vastaan ohjeita aikuiselta, kun lapsi on kiinnostunut ja halukas oppimaan kamerasta ja kuvaamisesta lisää. Lisäksi yhdessä opettelu ja etenkin valmiiden valokuvien katsominen lapsen kanssa mahdollistaa aikuiselle antaa lapselle hyvää ja arvostavaa huomiota. Valokuvien ottaminen lapsesta on tärkeää, sillä se kertoo lapselle, että hän on arvokas ja muistamisen arvoinen. Erityisen tärkeää tämä on lastensuojelussa, sillä osa lapsista tulee kodeista, joissa valokuvia on otettu hyvin vähän tai kuvia on saatettu käyttää lapsen alistamiseen. Lastensuojelun työntekijöillä on tilaisuus tarjota korjaavia kokemuksia lapsille myös valokuvan keinoin. (Harju 2009, 229–232.)

Tänä päivänä lapset ovat tottuneet kuvattava olemiseen, onhan matkapuhelimessa laadukkaat kamerat. Ihmiset tuottavatkin kuvia enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Matkapuhelimen kamera mahdollistaa perheille arkisten hetkien kuvaamisen ja tärkeiden hetkien tallentamisen nopeasti, kun ei tarvitse erikseen varata aikaa valokuvausstudioon kuvaukseen. Perheet ovat kuvanneet ennenkin, mutta kuvaaminen on muuttunut arkipäiväisemmäksi. Otetun kuvan voi nähdä heti, kun ei tarvitse odottaa filmin kehittämistä konkreettiseksi valokuvaksi. Kuva on digitaalisessa muodossa, jolloin sen voi nähdä heti ja lähettää oikeastaan minne tahansa. (Seppänen & Väliiverroinen 2012, 34.) Valokuvalla on valtava merkitys, siinä yhdistyy valon ja kuvan voima. Se tuo päivänvaloon asioita, joita sanat eivät tavoita. Sitä voidaan käyttää valokuva-terapeuttisessa työssä asiakkaan kanssa itsehavainnointiin, ymmärrykseen ja muutokseen. Valokuvien avulla asiakas pystyy eläytymään niiden maailmaan, mikä mahdollistaa terapeuttisen prosessin. Kuvat tuovat esiin muistoja, ne herättävä tunteita ja aistit herkistyvät: ne ovat siltana menneisyyteen. (Halkola 2009, 13.)

4.2 Voimauttavan valokuvan menetelmä

Voimauttava valokuva on taide- ja sosiaalikasvattaja Miina Savolaisen kehittämä palkittu sosiaalipedagoginen menetelmä. Siinä voimautumisen käsitteen sisältämät ehdot (itsemäärittelyyn oikeus, valta-asetelmien purkaminen ja vastavuoroisuus) määrit-

televät, miten valokuvaa voidaan käyttää eettisesti ja siten turvallisesti terapeutti-
seen identiteettityöhön ja vuorovaikutustaitojen parantamiseen perheessä, vertais-
ryhmässä, työyhteisössä tai ammattilaisen ja asiakkaan välillä. (Voimauttavan valoku-
van menetelmä n.d.) Voimauttavan valokuvan menetelmää on sovellettu 2000-luvun
alusta alkaen kasvatukseen, hoito- ja terapeuttiseen työhön sekä työyhteisön kehittä-
misessä. Voimautumisen käsite on käänös englanninkielisestä sanasta empower-
ment. Siinä on kyse ennen kaikkea valta-asu-asetelmien purkamisesta. Voimaantuminen
lähtee ihmisestä itsestään ja keskeinen lähtökohta on, ettei toista ihmistä voi voi-
mauttaa – mikä on myös keskeistä kaikessa auttamistyössä. Voimautuminen on aina
yksilön sisäinen prosessi. (Savolainen 2009, 211–212, 223.) Voimauttava valokuva
eroaa valokuvaterapiasta siinä, että se perustuu visuaalisuuteen ja valokuvan kehollis-
seen voimaan. Kun taas valokuvaterapiassa valokuvat ovat väline terapeuttisen pu-
heen tuottamiseen ja asiakkaan sisäisen todellisuuden muokkaamiseen. (Savolainen
2009, 227.) Valokuva ei ole itsessään terapeuttinen väline, vaan ainoastaan tapa,
jolla sitä käytetään, voi olla (Voimauttavan valokuvan menetelmä n.d.) Voimauttavan
valokuvan tärkein ajatus on nähdyksi ja kuulluksi tuleminen. Asiakkaalla on valta
päättää, missä ja miten hän haluaa tulla kuvatuksi. Se, että nähdään asiakas ainutker-
taisena ja arvokkaana, auttaa asiakasta näkemään itsensä toisin; näin syntyy toisen-
lainen kokemus itsestä. Se taas synnyttää korjaavan kokemuksen. Voimauttava valo-
kuva ja koko kuvausprosessi perustuu korjaaviin katseisiin ja nähdyksi tulemiseen
(Voimauttavan valokuvan menetelmä n.d). Miina Savolainen toteutti vuosina 1998–
2006 valokuvaprojektin kymmenen lastenkodissa kasvaneen nuoren kanssa. Projekti
sai nimekseen *Maailman ihanin tyttö*, josta syntyi myös kuvakirja ja näyttely. (Savo-
lainen 2009, 210.) Voimautta valokuva on hyvä menetelmä lastensuojelussa ja var-
haiskasvatuksessa, mutta se toimii myös vanhusten hoidossa.

5 Opinnäytetyön lähtökohdat

5.1 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tuotos

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Pelastakaa Lapset ry:n sporttikummitoiminnassa olevien aikuisten ja lasten välistä suhdetta ja myönteistä tunnistamista heidän kokemanaan hyödyntäen valokuvausta menetelmänä. Tarkoituksena on tuottaa tietoa sporttikummin ja lapsen välisestä suhteesta, jota voidaan tarvita esimerkiksi silloin, kun perhe vasta harkitsee tuen hakemista. Silloin kokemustieto aiheesta voi mataltaa kynnystä tuen hakemiselle. Lisäksi kokemustiedon avulla voidaan kehittää itse toimintaa yhdessä eri osapuolten kanssa. Tutkimuskysymys on: *Mitä myönteinen tunnistaminen on sporttikummitoiminnassa?* Lopputuotos on valokuvat sporttikummeista ja lapsista. Valokuvista on tarkoitus tehdä näyttely, joka mahdollisesti kiertää eri aluetoimistoissa ja on osa valmennuksia. Se tulisi myös sähköiseen muotoon esille.

Tukihenkilötoiminnasta on tehty aiemmin tutkimuksia, mutta pelkästään sporttikummitoimintaan liittyen aiempaa tutkimustietoa ei ole. Eija Honkakoski (2018) tutki opinnäytetyössään lasten kokemuksia Pelastaa Lapset ry:n tukihenkilötoiminnasta, siinä keskityttiin lasten kokemuksiin ja ajatuksiin. Johanna Moilasen (2015) väitöskirjassa tutkittiin lastensuojelun tukihenkilötoiminnan muutoksia. Tietoa tukihenkilötoiminnasta saadaan keräämällä vuosittain palautetta lapsilta sekä lasten ajatuksia toiminnasta kuullaan esimerkiksi yhteiskehittämisen päivissä.

Toimeksiantaja on Pelastakaa Lapset ry ja opinnäytetyö on osa Arjesta voimaa -lapsikeskeinen työ ja myönteinen tunnistaminen lapsen arkiympäristöissä kehittämishanketta. Opinnäytetyöstä saamaa näkökulmaa, sporttikummien ja lasten tuottamaa tietoa, hyödynnetään sporttikummi- ja tukihenkilötyössä, esimerkiksi valmennuksissa. Toimeksiantaja hyödyntää saatuja tuloksia esimerkiksi kehittämällä verkkoviestintää ja muita materiaaleja niin, että niistä saadaan informatiivisia: mitä on sporttikummitoiminta, mitä siinä tehdään ja kuinka sporttikummi ja lapsi suhteen kokevat. Viestintä on suunnattu jo toiminnan piirissä oleville sekä toimintaa harkitseville.

5.2 Tutkimuksellinen kehittämistyö

Tutkimuksellinen kehittämistyö pyrkii ratkaisemaan käytännöstä nousseita ongelmia tai uudistamaan käytäntöjä. Se voi saada alkunsa erilaisista lähtökodista, kuten halusta saada aikaan muutoksia. Tyypillisesti siinä luonnostellaan, kehitellään ja otetaan käyttöön ratkaisuja. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 19.) Kehittämistoiminnassa sovelletaan tutkimuksen tietoa. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta yhdistää konkreettisen kehittämistoiminnan ja tutkimuksellisen lähestymistavan: tutkimus tuottaa uutta tietoa, jota sovelletaan käytäntöön. Kehittäminen on konkreettista toimintaa, jolla tähdätään jonkin selkeästi määritellyn tavoitteen saavuttamiseen. Kokeileva kehittämistoiminta pyrkii uuden asian keksimiseen, innovointiin. (Toikko & Rantanen 2009, 14–15, 21–22.) Parhaimmillaan kehittämistyö luo uutta käytännön teoriaa dokumentoimalla ja mallintamalla työelämän käytäntöjä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 21). Toikon ja Rantasen (2009, 101) mukaan kokeileva toiminta voi olla pilotoitavaa. Arjesta voimaa -hankkeen lasten ryhmissä on kokeiltu valokuvatyöskentelyä lasten kanssa. Valokuvattavana oleminen on lapsille yleisesti ottaen innostavaa puuhaa, ja valokuvista keskustelemalla on noussut uusia asioita lasten kokemusmaailmasta. (Välineitä avoimeen tutustumiseen n.d.)

5.3 Toimeksiantaja

Pelastakaa lapset ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö, joka on perustettu vuonna 1922, ja se on osa maailmanlaajuisista Save the Children -liikettä, joka antaa lapsille toivoa, tukea ja turvaa 120 maassa. Toiminta perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen: tavoitteena on edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa ja maailmalla. Pelastakaa Lapset tuottaa erilaisia asiantuntijapalveluita sekä perheille että ammattilaisille viidessä eri aluetoimistossa. Palveluita ovat muun muassa tukihenkilö-, lomakoti ja tukiperhetoiminta sekä perhehoito ja adoptiotoiminta. Lisäksi järjestöllä on kolme lastenkotia, kaksi erityislastenkotia ja kaksi ympärivuorokautista perhekuntoutusyksikköä. (Keitä me olemme, n.d.)

5.4 Arjesta voimaa -hanke

Arjesta voimaa – lapsikeskeinen työ ja myönteinen tunnistaminen lapsen arkiympäristöissä kehittämishankkeen kohderyhmänä ovat 4–12-vuotiaat eri tavoin haavoittavissa asemassa olevat lapset, heille tärkeät aikuiset sekä lasten kanssa toimivat ammattilaiset ja vapaaehtoiset. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa haavoittavimmassa asemassa olevien 4–12-vuotiaiden lasten myönteistä tunnistamista sekä kehittää lapsikeskeisiä menetelmiä lasten toimijuuden ja osallisuuden vahvistamiseksi perheiden palveluissa ja lasten arjen yhteisöissä. Perheet voivat olla perhekeskustoiminnan tai erityis- ja vaativan tason palvelujen piirissä. Yhdessä lasten kanssa kehitetään lapsikeskeisiä menetelmiä, joilla edistetään lasten toimijuutta ja osallisuutta perheiden palveluissa ja arjen yhteisöissä. Oleellista on, että lapset opettavat aikuisia. Aktiivinen kehittämistyö tapahtuu pienemmän joukon kanssa, sillä menetelmänä käytetään yhteistoiminnallista kehittämistä ja se tapahtuu kokeilevalla otteella. (Arjesta voimaa -hankehakemuksen jatkohakemus n.d.)

Hankkeen keskeinen ajatus on, että jokainen lapsi voi kokea olevansa arvokas ja tärkeä juuri sellaisena kuin on. Tämä tapahtuu vain lapseen tutustumalla, jotta voidaan ymmärtää ja tietää, mikä lapselle itselleen on tärkeää. Hanke tekee yhteistyötä muun muassa Tampereen yliopiston Tilan ja poliittisen toimijuuden tutkimusryhmän, SOS-lapsikylän, Lempäälän kunnan, päihdepalvelu Hemman, Tampereen kaupungin, Pelastakaa Lasten ehkäisevän toiminnan sekä BC Nokia iltapäivätoiminnan kanssa. (Hanke-esittely n.d.) Hankkeen aikana on opittu paljon asioita lapsen näkökulmasta käsin. Esimerkiksi tapaamisissa ruokailu ja eväiden syöminen on lasten mielestä merkityksellisiä, ei ainoastaan nälän takia. Yhteinen ruokailu jää mieleen ja lapset odottavat niitä. Ennen yhteistä toimintaa tapahtuva ruokailu mahdollistaa tutustumisen puolin ja toisin sekä antaa mahdollisuuden kuulla päivän kuulumiset ja fiilikset.

5.5 Lapsinäkökulmainen tutkimus

Viime vuosina lapsuudentutkimusta on pyritty määrittelemään. Käsitteet lapsuus, lapsitutkimus, lapsuudentutkimus sekä lapsilähtöisyys ja niiden suhde toisiinsa kui-

tenkin muokkautuvat jatkuvasti. Lapsinäkökulmaisessa tutkimuksessa pyritään tuomaan esiin lasten näkemyksiä ja toimintatapoja, jolloin lapsi nähdään tiedon tuottajana. Siinä tavoitellaan lasten näkökulmia ja heidän tuottamaansa tietoa: tavoitteena on pyrkiä kuuntelemaan lasten viestejä, nostamaan esiin ja analysoimaan lasten kokemuksia, painotuksia, tapoja toimia ja ilmaista asioita niin kulttuurisessa, sosiaalisessa, yhteiskunnallisessa kuin historiallisessakin kontekstissa. Lapsinäkökulmainen tutkimus kohdistaa huomionsa eri-ikäisten lasten toimintaan, tapaan kommunikoida, kasvaa ja oppia. Siinä huomioidaan myös syntymättömät lapset. Lisäksi syvennyttään lasten tapaan luoda omaa ja yhteistä kulttuuria yhteisöissä. Ei riitä, että lapset ovat tuottamassa tutkimusaineistoa, vaan aiheita tulee lähestyä lasten näkökulmista – aikuisten esiin tuomien näkemysten lisäksi. (Karlsson 2012, 18, 22.)

6 Menetelmävalinnat

6.1 Visuaaliset menetelmät

Visuaalisuus on käsitteenä laaja, sen voi ymmärtää monin eri tavoin. Miten määritellä visuaalisuus, kun otetaan mukaan termit näkeminen, katsominen ja kuvallisuus? Se ei ole sama kuin näkökyky, sillä visuaalisuus viittaa siihen, kuinka ja mitä näemme ja se rakentuu aina kulttuurisesti. Visuaaliset menetelmät ovat näköaistiin nojautuvia tutkimusmenetelmiä, joita käytetään pääasiassa laadullisessa tutkimuksessa. Visuaalisten menetelmien käyttöön ei ole suoraviivaista ohjeistusta, vaan aineiston tuottamisessa sekä sen analyysissä voi käyttää useita menetelmällisesti erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja. Sosiaalitieteissä visuaalisten menetelmien käyttö ei ole uusi asia, mutta se on vasta viime vuosina tunnustettu laillisena lähestymistapana. Tänä päivänä eri tieteenalat, kuten yhteiskuntatieteet, terveystieteet, kasvatustieteet ja kriminologia käyttävät visuaalisia menetelmiä. (Mustola, Kärjä, Bөөk & Mykkänen 2015, 12, 15.) Visuaalisten menetelmien käyttö on lisääntynyt ja on entistä suosittumpaa mitä ennen: jo päiväkodissa on mahdollisuus hyödyntää visuaalista aineistoa esimerkiksi kuvaamalla päiväkodin arkea lasten kanssa tai ottamalla lasten kanssa omakuvia. Visuaalisilla menetelmillä ja aineistolla sekä niihin pohjautuvalla tutkimuksella voidaan

monipuolistaa ja auttaa näkemään kulttuurista ja sosiaalista todellisuutta. Visuaaliset aineistot voidaan jakaa tuottamistapansa perusteella seuraavasti: ”valmis” aineisto, kuten lehtikuvat; tutkijan itsensä tekemä aineisto, kuten tutkijan ottamat valokuvat tutkittavista; osallistujien tekemä aineisto tutkimusta varten, kuten piirrookset, jonka aiheen tutkija on määrittänyt. Kun käytetään visuaalisia menetelmiä, aineistonkeruu- tai hankintamenetelmien sijaan puhutaan ja kirjoitetaan aineistontuottamismenetelmistä. Se, mikä visuaalisen aineiston analyysimenetelmä on, riippuu tutkimuksen luonteesta, tavoitteista sekä itse aineistosta. Yleisimpiä aineiston analyysimenetelmiä ovat laadullinen sisällönanalyysi, ikonografia, diskurssianalyysi ja semiotiikka. Aineiston analyysissa on mahdollista keskittyä esimerkiksi visuaalisen aineiston sisältöön, muotoon ja tyyliin. Sen lisäksi voi keskittyä prosesseihin, jotka liittyvät visuaalisen aineiston tuottamiseen ja käyttöön. Eettiset kysymykset visuaalisten menetelmien kohdalla ovat samoja kuin yleisessäkin tutkimusetiikassa: tulee perehtyä kunnolla tutkimuslupiin, informointiin, anonymiteettiin, luottamuksellisuuteen, tekijänoikeuteen ja aineiston arkistointiin. (Mts. 13, 16–17.) Valokuvaus menetelmänä vaatiikin erityistä huomiota eettisten kysymysten kohdalla.

6.2 Valokuvahaastattelu

Valokuvahaastattelu (photo-elicitation) perustuu yksinkertaiseen ideaan: lisätään valokuva tutkimushaastatteluun. Haastattelut, joissa käytetään kuvia ja tekstiä, ja haastattelut, joissa käytetään vain tekstiä, eroavat toisistaan: se millä tapaa reagoimme näihin kahteen symboliseen esitysmuotoon. Kuvat herättävät ihmisen tietoisuuden syvempiä elementtejä kuin pelkät sanat. Valokuvahaastattelu ei vaikuta haastattelu-prosessilta, joka tuottaa enemmän tietoa, vaan oikeastaan sellaiselta, joka saa aikaan erilaista tietoa. Useimmissa tutkimuksissa käytetään valokuvia, mutta niissä voi käyttää myös esimerkiksi sarjakuvia, maalauksia tai mitä tahansa visuaalista kuvaa. Valokuvat eivät kuitenkaan automaattisesti saa esiin hyödyllisiä haastatteluja. Valokuvilla on voima nostaa esiin menneitä asioita, mikä mahdollistaa syvällisemmän ja mielenkiintoisemman keskustelun. Kun kaksi tai useampi henkilöä keskustelee valokuvien merkityksestä, he yrittävät selvittää jotakin yhdessä; se on ihanteellinen malli tutkimukselle. (Harper 2002, 13, 20, 23.)

Laajasti ymmärrettynä photo-elicitation-, photovoice- ja photonovella-tekniikat käyttävät visuaalista materiaalia, ja etenkin valokuvia, tutkimusaineistona: tavoitteena on osallistaa haastateltavat/tutkimukseen osallistujat mukaan tutkimusprosessiin.

Photo-alkuiset menetelmät ovat olleet käytössä tutkimuksissa, joissa on haluttu saada osallistujien ääni kuuluviin. Valokuvat voivat helpottaa kysymysten esittämistä haastateltavalle sekä vähentää haastattelutilanteiden jäykkyyttä. (Nyyssölä 2015, 27–28.)

Opinnäytetyössä sovelletaan valokuvahaastattelua myönteisen tunnistamisen avulla. Valokuvauksen avulla tutustutaan sporttikummiin ja lapseen, tunnustetaan heille tärkeitä asioita ja he kertovat, miten heitä tulisi tukea. Käytännössä tämä tarkoittaa, että sporttikummi ja lapsi saavat itse päättää, missä kuvaaminen tapahtuu – mikä on heille mieluista yhteistä tekemistä. Kuvaustilanteesta pyritään tekemään mahdollisimman rento ja kuvattavien ohjaamista vältetään, jotta kuvista välittyy aito yhdessä tekeminen. Opinnäytetyön tekijänä lähestyn tutkittavia oletusvapaasti ja ennakkoluulottomasti. Näin kaikki voivat oppia toisiltaan. Olen opinnäytetyön tekijä, mutta samalla osana prosessia.

Tässä opinnäytetyössä valokuvaus on tiedonkeruun menetelmä. Tarkoituksena ei ole voimaannuttaa tutkittavia, vaan tutkia, millaisena sporttikummin ja lapsen suhde näyttäytyy. Pää tavoite ei ole voimaantuminen tai nähdyksi tuleminen, vaikka ne ovat tärkeitä asioita. Kokemus niistä voi syntyä ikään kuin ”sivutuotteena”, kun tutkittavat kohdataan aidosti ja ollaan läsnä sekä annetaan puheenvuoro heille. Opinnäytetyön tekijänä saatan kuulla, mitkä asiat heitä voimaannuttavat. Voimautuminen on yksilön sisäinen prosessi: työntekijä toimii kanssakulkijana ja rohkaisijana, muttei voimauta asiakasta (Savolainen 2009, 225).

6.3 Kokeileva ote

Kokeilujen tekeminen on uusi lähestymistapa sosiaalityön tutkimuksessa; se ei ole yrityksen ja erehdyksen menetelmä. Kokeellinen toiminta tarkoittaa tietoista, aktiivista ja suunniteltua tutkimista. Reflektioimisen avulla opitaan uutta ja kehitetään omaa toimintaa. Sosiaalipalveluiden kehittäminen tapahtuu yhteistoiminnallisuuden

avulla. (Muurinen & Lovio 2015, 206–207, 218.) Kokeiluja voi toteuttaa arjen tilanteissa, jotka voivat olla välillä kiireisiä. Ne ovat osa omia työtehtäviä ja toteutukseen kevyitä. Kokeilevaan toimintaan ja sen prosessiin voi liittyä epävarmuutta: on siis perustelua edetä kokeilemalla, yksi askel kerrallaan. Kun asiakkaat osallistuvat kokeilun ideointiin ja muuhun prosessiin, saadaan monipuolisempaa tietoa kuin pelkien palautelomakkeiden avulla: kokeilujen avulla ammattilaisten ja kehittäjäasiakkaiden välille syntyy dialogia, ja ne ovat keino keskinäiselle oppimiselle. Kokeilevan toiminnan edellytyksenä on riittävän väljät tavoitteet ja arviointitavat, mikä mahdollistaa osallisuuden ja yhteistoiminnallisuuden. (Muurinen 2019, 61, 64–65, 78.)

6.4 Monimetodinen lähestymistapa

Triangulaatio eli monimetodinen lähestymistapa yhdistää erilaisia tutkimusmetodeja, kuten laadullinen ja määrällinen tutkimusmenetelmä (metoditriangulaatio), lähestymistapoja (teoriatriangulaatio) tai tutkijoita (tutkijatriangulaatio). Ensisijainen tavoite siinä on lisätä tutkimuksen kattavuutta ja näin vähentää tutkimuksen luotettavuusvirheitä. Tässä opinnäytetyössä on monta erilaista aineistoa. Puhutaan aineistotriangulaatiosta: tutkimuksessa yhdistetään useita erilaisia tutkimusaineistoja keskenään. Tutkimusaineistoa voidaan kerätä esimerkiksi osallistuvalla havainnoinnilla, haastatteluilla, kuva- tai tekstiaineistolla tai valmiista tilastoista. (Vilka 2015, 70–72.)

7 Kehittämistyön toteuttaminen

Ajatus opinnäytetyön aiheesta muotoutui pikkuhiljaa, kun tein projektiopintoja Pelstakaa Lapset ry:n Arjesta voimaa -hankkeessa. Prosessi alkoi oikeastaan kesällä 2019, kun kysyin mahdollisuudesta tehdä heille opinnäytetyötä. Eri vaihtoehtojen jälkeen päädyimme sporttikummin ja lapsen välisen suhteen tarkasteluun myönteisen tunnistamisen näkökulmaa hyödyntäen. Syksyllä 2019 aihe ja kohderyhmä varmistui ja aloitin kirjoittamaan opinnäytetyön suunnitelmaa ja rajaamaan aihetta. Monien erilaisten vaiheiden kautta opinnäytetyöstä alkoi muotoutua hieman erilainen: ai-

neistoa ei kerätä ainoastaan haastattelujen avulla, vaan yhtenä menetelmänä on valokuvaus. Kiinnostus valokuvausta kohtaan tulee aiemmasta kuva-artsaanin koulutuksestani ja valokuvatyöskentelystä lasten kanssa. Kohderyhmäksi valikoitui sporttikummit ja lapset ja heidän suhteensa tarkastelu, koska aihetta ei ole aiemmin käsitelty siitä näkökulmasta.

Aineiston keruu tapahtui ensin toiminnallisessa illassa, joka järjestettiin useammalle sporttikummille ja lapselle. Halusin järjestää tällaisen illan, koska sen avulla pääsin jo tutustumaan ennakkoon valokuvatyöskentelyyn osallistuviin pareihin. Toisaalta erilaisten toiminnallisten tehtävien avulla sporttikummien ja lasten suhteesta saatiin monipuolista tietoa. Ja tarjosi ilta myös hauskaa yhdessäoloa sporttikummeille ja lapsille – mikä on tietysti tärkeää! Sporttikummien ja lasten yhteisen illan järjestäminen alkoi heti vuoden vaihteessa, tammikuussa 2020. Päädyimme pitämään illan Pelastakaa Lapset ry:n Keski-Suomen aluetoimistolla, sillä siellä oli hyvin tilaa ja paikka oli tuttu monelle sporttikummille ja osalle lapsistakin. Kun päivä saatiin sovittua, kirjoitin kutsukirjeet sporttikummeille ja huoltajille sekä lapsille omansa. Näin jokainen tuli huomioitua mahdollisimman hyvin. Pelastakaa Lapset ry hoiti kutsujen lähettämisen: ne lähetettiin kaikille huoltajille ja lapsille, joilla on sporttikummi (heitä oli noin 50) sekä sporttikummeille. Tavoitteena minulla oli saada iltaan osallistumaan 10 paria. Toiminnallinen ilta oli hyvä tapa tutustua kuvaukseen osallistuviin pareihin. Näin olimme jo tuttuja, kun valokuvaus ja haastattelu tapahtuivat – se auttoi molempia osapuolia rentoutumaan, mikä teki kuvaustilanteesta miellyttävän kaikille. Toisaalta myös valokuvahaastattelussa esitetyt kysymykset eivät olleet täysin uusia, vaan sen avulla päästiin syventymään toiminnallisen illan kysymyksiin, kun aihe oli tuttu.

Toiminnallisen illan jälkeen tapahtui itse valokuvatyöskentely niiden sporttiparien kanssa, jotka kokivat valokuvauksen kiinnostavaksi. Tavoittelin tähän valokuvatyöskentelyyn neljää sporttikummiparia (neljä sporttikummiä ja neljä lasta). Kuvaukset oli tarkoitus toteuttaa mahdollisimman pian toiminnallisen illan jälkeen, maaliskuussa 2020. Tämä suunnitelma ei kuitenkaan toteutunut, sillä koronapandemia levisi Suomeen, jonka seurauksena myöskään sporttikummit ja lapset eivät päässeet tapamaan toisiaan. Ehdin tavata kaksi paria maaliskuun alussa, jonka jälkeen elin pienessä

pelossa ja epävarmuudessa, saako muita pareja kuvattua. Päätin odottaa, kuinka tilanne etenee, ja kesän kuluessa rajoituksia alettiin purkaa. Kesäkuussa tapasin kolmannen parin ja heinäkuussa neljännen.

7.1 Toiminnallisen illan kuvaus

Yhteinen toiminnallinen ilta järjestettiin tiistaina 18.2 klo 16:30 – 18:30. Iltaan osallistui viisi sporttikummiä ja lasta. Yhdellä sporttikummilla oli kolme lasta, joten yhteensä osallistujia oli 13. Yksi sporttikummipari perui viime hetkellä tulonsa sairastumisen vuoksi. Menin hyvissä ajoin valmistelemaan aluetoimistolle toiminnalliset pisteet. Meille oli varattu kokoustila ja yksi huone, lisäksi aula oli käytössä. Minun lisäksi iltaan osallistui kaksi Pelastakaa Lapset ry:n työntekijää sekä yhteisöpedagogiopiskelija. Näin jokaisella toiminnallisella pistellä oli ohjaaja, mikä mahdollisti minun liikkua vapaasti ja jutella sporttikummien ja lasten kanssa. Liitteenä on illan pisteiden kuvaus (liite 5).

Ennen toiminnallista osuutta tarjosimme osallistujille pientä syötävää. Ajankohdan takia moni saattoi tulla suoraan koulusta tai töistä, joten sen vuoksi oli järkevää tarjota syötävää ja juotavaa, jotta osallistujat jaksoivat osallistua illan tehtäviin paremmin. Yhteinen ruokailu oli myös jo tutustumista, joka tapahtui rennosti jutellen. Ruokailun aikana kyselin hieman sporttikummeilta ja lapsilta esimerkiksi kuinka kauan he ovat olleet parina tai mitä he tykkäävät yhdessä tehdä. Ruokailuun meni noin puoli tuntia.

Seuraavaksi toivotin kaikki tervetulleiksi ja kerroin, mikä illan tarkoitus on sekä kävin läpi illan ohjelman. Alkuun vedin tutustumisleikin, joka viritti ajatukset aiheeseen. Käytin valmiita valokuvakortteja, emojikortteja sekä tavallisia kuvallisia postikortteja. Piirissä jokainen kävi valitsemassa pöydältä kuvakortin, joka kuvasti hänen mielestään omaa sporttikummiä tai lasta. Vuorollaan jokainen kertoi, minkä takia valitsi kortin ja miten se kuvaa omaa sporttikummiä tai lasta. Minut yllätti se, kuinka avoimesti ja rohkeasti kaikki osasivat kertoa ajatuksistaan kuvien avulla. Monen kortti kuvasti iloa ja uskallusta lähteä kokeilemaan uutta. Eräs poika valitsi mansikkakortin, ja kertoi, että hänen sporttikumminsä on mansikkaa sisältä ja tuoksuu aina hyvälle.

Sporttikummi taas kertoi lapsestaan, että hän on aina iloinen, lähtee aina iloisesti liikkumaan. Tähän emme sen enempää aikaa käyttäneet, vaan ohjeistin siirtymään pisteille niin että yhdellä pisteellä olisi korkeintaan kaksi paria. Ja muistutin, että ei ole oikeaa tai väärää vastausta, vaan kaikki ovat yhtä arvokkaita ja jokaisella on eri kokemus asiasta.

Illan aikana sporttikummit ja lapset saivat vapaasti liikkua pisteeltä toiselle ja monet pysähtyivät välillä ”peliluolaan” pelailemaan. Tunnelma oli lämminhenkinen ja iloinen: sporttikummien ja lasten tekemisessä näkyi ilo, monella parilla oli oma keskinäinen huumorintajunsa ja naurua ei puuttunut. Halusin illasta rennon ja vapaamuotoisen. Sen tavoitteen mielestäni saavutin. Kaikilla näytti olevan hauskaa, ja lopussa kysyttäessä osallistujilla oli ollut mielestään kiva ilta. Jokaiselle oli jotakin mielekästä puuhaa ja monella oli hymy kasvoilla. Esimerkiksi piirtäminen (millainen sporttikummini tai lapseni on) ei ollut ollenkaan jonkun lapsen mieleen, mutta he kävivät sporttikumminsa kanssa tekemässä omanlaisensa kuvan ja panostivat sen verran, mikä heille oli parasta. Ketään ei kuitenkaan mihinkään pisteelle pakotettu. Piirtämisen sai tehdä joko yksin tai yhdessä sporttikummin tai lapsen kanssa. Kaikki päätyivätkin tekemään yhteisen työn A3-kartongille.

Loppuun jäi hieman aikaa, joten kysyin osallistujilta, mikä olisi mieluinen loppuleikki. Piilo kuului monen suusta, joten sitä pelattiin pari kierrosta. Piiloon menivät niin aikuiset kuin lapset, ja jokaisella vaikutti olevan hauskaa, kun etsittiin hyvää piilopaikkaa. Ennen kotiinlähtöä kiitin kaikkia osallistumisesta ja annoin palkinnoksi luvatut Finnkinon leffaliput tai Hoplopin pääsyliput. Sovin jatkotyöskentelystä, eli valokuvauksesta, halukkaiden kanssa. Valokuvaukseen ilmoittautui neljä paria.

7.2 Valokuvahaastattelun toteuttaminen

Valokuvahaastattelut oli tarkoitus toteuttaa mahdollisimman pian toiminnallisen illan jälkeen. Neljä sporttikummiä ja lasta halusi osallistua tähän jatkotyöskentelyyn, ja jokaisen kanssa sovimme erikseen, missä ja milloin kuvaaminen olisi hyvä toteuttaa. Yhdellä sporttikummilla oli kolme lasta, joten yhteensä valokuvatyöskentelyyn osal-

listui neljä sporttikummi ja seitsemän lasta. Painotin jokaiselle sitä, että sporttikummi ja lapsi saavat itse määritellä paikan, missä kuvataan, sillä se oli opinnäytetyön ja valokuvauksen keskeinen ajatus. Kaksi valokuvahaastattelua saatiin pidettyä pian toiminnallisen illan jälkeen, maaliskuun alussa. Sitten 16.3.2020 Suomen hallitus yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa julisti Suomeen poikkeusolot. Se tarkoitti myös sitä, että sporttikummien ja lasten tapaamiset täytyi perua, kunnes toisin ilmoitetaan. Päätin odottaa kevään yli, miten tilanne etenee, sillä opinnäytetyön oleellinen asia oli valokuvaus ja valokuvahaastattelu – etänä haastattelujen pitäminen ei olisi onnistunut, vaikka sekin ajatus kävi mielessä. Kesän lähestyessä alkoi näyttää siltä, että sporttikummien ja lasten tapaamiset voidaan taas järjestää. Niin kävikin, ja kolmannen parin tapasin kesäkuussa ja neljännen parin pääsin tapaamaan heinäkuussa. Onneksi kaikki tutkimukseen osallistujat olivat aktiivisia yhteydenpidossa poikkeusolojen aikaan, ja saimme sovituksi kesälle yhteiset tapaamiset.

Jokainen haastattelutilanne oli erilainen ja omalla tavallaan ainutlaatuinen. Kuvauksessa ja haastattelussa ei ollut tiettyä kaavaa, mitä olisin voinut noudattaa. Paikka ja haastattelutila olivat erilaisia, mikä loi joka kerta hieman haastetta haastattelun pitämiselle. Kaksi sporttikummi ja lasta halusivat molemmat trampoliinipuistoon, joten silloin kuvauspaikka oli sama. Aluksi oli tarkoitus mennä luistelemaan, mutta vesisateiden takia se ei onnistunut. Olisi omasta mielestäni ollut hienoa saada erilaisia kuvauskohteita, mutta lähtökohtana oli sporttikummien ja lasten mielenkiinnonkohteet, joten en puuttunut tähän asiaan mitenkään. Oleellista ei ole erilaiset kuvauspaikat, vaan se, mitä ajatuksia kuvat herättivät sporttikummissa ja lapsessa. Kuvien tarkoitus oli herättää uusia ajatuksia heidän välisestä suhteestaan, kun he näkevät kuvia, joissa tekevät asioita yhdessä. Toiset kuvauspaikat olivat leikkipuistossa ja jalkapallokentällä. Ne toivat omat haasteensa valokuvahaastattelun pitämiselle, koska valokuvat tuli siirtää tietokoneelle ja katsoa sitten koneelta yhdessä sporttikummien ja lasten kanssa kuvia. Tässä oli myös riskinä yksityisyyden suoja ja haastattelutilanteiden rauhallisuus, kun ympäristössä ei ollut rauhallista huonetta tarjolla. Trampoliinipuistossa saimme käyttää henkilökunnan taukotilaa, jossa saimme olla rauhassa ja jalkapallokentällä menimme viereisen rakennuksen portaille istumaan. Leikkipuistossa meidät yllätti vesisade, ja menimme tekemään haastattelun lapsen kotiin, kun sporttikummi ja lapsi sitä ehdottivat.

Valokuvahaastattelut sujuivat rennoissa merkeissä. Siihen vaikutti se, että olimme tavanneet jo sporttikummien ja lasten illassa sekä se, että olin mukana heidän tapaamisessaan valokuvaajan roolissa. Meidän välillemme muodostui pieni tuttavallisuus ja luottamus, joten heidän oli luontevampaa olla seurassani. Kuvien kautta puhuminen eli valokuvahaastattelu loi myös vapautuneemman ilmapiirin. Meillä oli yhteinen juttu, jota katsoimme yhdessä. Kuvat palauttivat mieleen hetkiä trampoliineilta tai leikkipuistossa olemisesta sekä myös aiemmista tapaamisista. Alkuun kuvat hymyilyttivät ja naurattivat heitä, mikä rentoutti tunnelmaa. Pysyin opinnäytetyön tekijänä ja haastattelijana hiljempaa; välillä kommentoin joitain asioita, jotta vastavuoroisuus säilyy. Lasten tapa osallistua haastatteluun oli erilainen ja kysymyksiin vastatessa aihe saattoi vaihtua nopeasti. Tämä tuli huomioida kysymyksen asettelussa, jotta se olisi lapsenkin näkökulmasta ymmärrettävä. Usein sporttikummi mietti yhdessä lapsen kanssa vastausta kysymykseen, jolloin molempien ajatukset tulivat esille. Haastattelut pidin mahdollisimman lyhyenä: lopetin haastattelun, kun enää ei tullut uusia asioita ja kaikki kuvat oli katsottu moneen kertaan läpi.

7.3 Aineisto ja aineiston kerääminen

Tässä opinnäytetyössä on käytetty useita aineistonkeruumenetelmiä. Lähestymistapa koko opinnäytetyössä oli perinteisestä poikkeava, joten oli syytä käyttää eri menetelmiä kattavan aineiston saamiseksi. Aluksi aineistoa kerättiin toiminnallisessa illassa, jolloin toiminnallisten menetelmien avulla aineistoksi muodostui piirroksia, kuvakollaasit ja tekstit. Oleellisista tapoista kerätä aineistoa oli valokuvaus ja valokuvahaastattelu. Valokuva-aineistoa ei analysoitu erikseen, vaan kuvista katsottiin sporttikummin ja lapsen vuorovaikutusta: mitä opinnäytetyön tekijänä näen kuvista. Opinnäytetyön aineisto muodostuu valokuvista, valokuvahaastatteluista sekä kuvakollaaseista.

Lapsinäkökulmaisessa tutkimuksessa lapsi nähdään objektin sijaan subjektina, lapsi on aktiivinen toimija. Lasten kanssa voidaan käyttää tiedon tuottamiseen erilaisia välineitä kuten piirroksia, kirjoituksia, kuvia, haastatteluja, karttoja, kyselyitä, päiväkirjoja, pelejä tai kertomuksia (Karlsson 2012, 44). Kehittämistyössäni osallisuus on keskeisessä roolissa. Osallistuminen tutkimukseen oli vapaaehtoista ja kuvaaminen ta-

pahtui sporttikummin ja lapsen ehdoilla: he saivat määritellä, missä kuvaaminen tapahtui; mikä on heille mieleistä tekemistä tai mitä he tykkäävät yleensä yhdessä tehdä. Tämän avulla kuvaustilanteesta saatiin mahdollisimman aito ja toiminnasta välittyi iloinen tekeminen ja yhdessäolo. Kuvaustilanteen jälkeen sporttikummi ja lapsi pääsivät katsomaan kuvia ja kertomaan niistä. Opinnäytetyön tekijänä en tehnyt oletuksia kuvista, vaan annoin puheenvuoron kuvattaville. Kysyin yleisiä kysymyksiä kuvista ja sporttikummin ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta, mutta en johdatellut vastaamaan tiettyyn suuntaan. Näin vältetään tutkijaorientoitunut tapa, jossa tutkija kyselee ja johdattelee tutkittavia ja pyrkii saamaan vahvistusta oletuksilleen. Narratiivisessa, eli kertomiseen keskittyvässä orientaatioissa, kuunnellaan lasta ja se on vastavaroista. (Mts. 44.)

Haastatteluihin osallistui yhteensä 11 henkilöä, kuusi lasta ja viisi aikuista. Haastatelluja oli neljä, mutta yhtä haastattelua ei nauhoitettu kokonaan, sillä nauhuri ei lähtenyt päälle tauon jälkeen. Tästä haastattelusta tehtiin muistiinpanot, joita hyödynnettiin johtopäätösten kirjoittamisessa, mutta ei analysointivaiheessa. Valokuvahaastateluista saatu aineisto litteroitiin, jotta ne saatiin tekstimuotoon. Haastattelumateriaalia saatiin yhteensä 26,5 minuuttia. Kun haastattelut oli saatu litteroitua, ne käytiin järjestelmällisesti läpi. Jokaiselle haastateltavalle annettiin oma tunnistenumero (H1, H2...). Litteroitua aineistoa syntyi 11 sivua Word-tiedostoon fontilla 12 ja rivivälillä 1,5.

8 Aineiston analysointi

Analysoitavaa aineistoa oli sporttikummien ja lasten valokuvahaastattelut ja toiminnallisen illan tekstimuotoiset vastaukset. Analysointivaiheessa tuli miettiä, erotellaanko sporttikummien ja lasten vastaukset, ja jos erotellaan, niin miten. Tässä tapauksessa päädyttiin siihen, ettei vastauksia yksilöity, vaan aineistoa analysoitiin kokonaisuutena. Näin jokaisen tutkimukseen osallistujan anonyymiteetti suojattiin. Myös tutkimuskysymyksen kannalta yksilötiedoilla ei ollut tässä tapauksessa merkitystä. Kuitenkin jokaiselle haastateltavalle annettiin oma tunnistenumero (H1, H2...), mutta muuten vastauksia ei yksilöity. Valokuvia ei analysoitu erikseen, sillä valokuvat

toimivat tiedonkeruun välineenä. Ne kuitenkin syventävät vastauksia ja tuloksia, kun opinnäytetyön tekijänä nostaa esiin, mitä näkee itse kuvista ja katsoo sitten, mitä tutkittavat kertoivat kuvista haastattelutilanteessa. Toiminnallisen illan tuotoksia ja vastauksia ei ole yksilöity tai annettu tunnistetietoja, sillä illan tarkoitus oli kerätä yleistä tietoa aiheesta ja toiminta oli vapaamuotoista.

Aineiston analysointiin käytettiin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysillä voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sen avulla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa, ilman informaation kadottamista. Tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä; analyysillä luodaan sellainen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen. Analyysin avulla luodaan aineistoon selkeyttä, jotta tutkija voi tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi sisältää kolme vaihetta: 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Kun tutkija tekee johtopäätöksiä, hän pyrkii ymmärtämään, mitä asiat tutkittaville merkitsevät. Analyysin kaikissa vaiheissa pyritään ymmärtämään tutkittavien heidän omasta näkökulmastaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117, 122, 127.)

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä myönteinen tunnistaminen on sporttikummitoiminnassa. Aineiston analysointi aloitettiin aineiston redusoinnista eli pelkistamisestä, jolloin aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123). Aineisto jaettiin haastattelukysymysten mukaan ja litteroitu teksti liitettiin niiden alle. Aineistoa käytiin läpi alkuperäisilmaisu kerrallaan ja niistä luotiin pelkistettyjä ilmauksia.

Kun aineisto saatiin redusoitua eli pelkistettyä, seuraavaksi aineisto klusteroitiin eli ryhmiteltiin. Silloin aineistosta saadut pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään ja yhdistellään eri alaluokiksi niin, että samaa tarkoittavat asiat menevät saman kategorian alle. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124.) Aineiston klusteroinnin jälkeen seuraa aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen. Siinä erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, jonka perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Mts. 125.)

Taulukko 1. Esimerkki aineiston ryhmittelystä

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetyt ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
<p><i>"Varmaan tärkeintä se et on semmonen rento ja spontaani meininki, mikä on ollut aina et sitten kun tapaa, niin sitten voi sen fiiliksen mukaan tehdä. Ja et on niinku hauskaa."</i></p> <p><i>"No et me keksitään niinku yhdessä nopeesti hommaa, ja leikkimistä, pelaamista... Ja kaikkee kivaa tekemistä."</i></p>	<p>Ei suunnitella tekemistä</p> <p>Ei mietitä liikaa etukäteen, mitä tehdään</p>	<p>Heittäytyminen</p> <p>Toiminnan hauskuus</p> <p>Rento tekeminen</p> <p>Toiminta on kivaa</p>	<p>Toiminnan sisältö</p>
<p><i>"Ehkä enemmän (lapsi) saa päättää aina et mitä tehään ja sitten mä... Mulle käy tavallaan melkein kaikki koska mä oon iteki vähän sellanen pieni lapsi vielä, tykkään tehdä kaikkia temppejuja."</i></p>	<p>Lapsi saa päättää, mitä tehdään</p> <p>Sporttikummille käymelkein kaikki</p>	<p>Lapsi saa päättää toiminnasta</p> <p>Vaikuttaminen</p>	<p>Osallisuus</p>
<p><i>"Aivan uudenlaiset aktiviteetit ja yhdessä tekeminen"</i></p>	<p>Uusien aktiviteettien kokeminen ja yhdessä tekeminen</p>	<p>Uusien asioiden kokeilu</p>	<p>Toiminnan monipuolisuus</p>
<p><i>"Parasta on viettää aikaa kahdestaan ja saada taukoa omasta arjesta. Keskittyä yhdessä olemiseen"</i></p>	<p>Parasta on viettää aikaa kahdestaan</p> <p>Saa taukoa omasta arjesta</p> <p>Voi keskittyä yhdessä olemiseen</p>	<p>Yhdessäolo</p>	<p>Vuorovaikutus</p>

Alaluokkien muodostamisen jälkeen saatiin luotua yläluokat, ja lopuksi luotiin yhdistävä luokka tutkimuskysymyksen mukaan. Opinnäytetyössä aineiston yläluokiksi muodostuivat toiminnan sisältö, toiminnan monipuolisuus, vuorovaikutus ja osallisuus. Yhdistäväksi luokaksi muodostui myönteinen tunnistaminen sporttikummitoiminnassa, koska nämä asiat vaikuttavat siihen, miten se näyttäytyy sporttikummin ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa.

Taulukko 2. Yläluokkien yhdistäminen yhdistävään luokkaan

Yläluokka	Yhdistävä luokka
Toiminnan sisältö	Myönteinen tunnistaminen sporttikummitoiminnassa
Toiminnan monipuolisuus	
Vuorovaikutus	
Osallisuus	

9 Tulokset

Opinnäytetyö oli tutkimuksellinen kehittämistyö. Tuotoksena syntyi valokuvia sporttikummitoiminnasta, ja näistä on tarkoitus tehdä valokuvanäyttely, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi sporttikummi- ja tukihenkilövalmennuksissa. Saatuja tuloksia käytetään tukihenkilövalmennusten sisältöjen kehittämiseen. Tavoitteena oli selvittää Pelastakaa Lapset ry:n sporttikummitoiminnassa olevien aikuisten ja lasten välistä suhdetta ja myönteistä tunnistamista heidän kokemanaan. Tarkoituksena oli tuottaa tietoa sporttikummin ja lapsen välisestä suhteesta. Aineiston analysoinnissa etsittiin vastausta kysymykseen, mitä myönteinen tunnistaminen on sporttikummitoiminnassa. Aineistosta nousi esiin neljä yläluokkaa: toiminnan sisältö, toiminnan monipuolisuus, vuorovaikutus ja osallisuus. Nämä asiat ovat yhteydessä siihen, mitä myönteinen tunnistaminen on sporttikummin ja lapsen välisessä suhteessa. Raportissa on muutamia kuvia esillä, tutkittavien kasvot ovat joko maalattu tai kuva otettu niin etteivät kasvot näy - näin heidän yksityisyytensä suojataan.

Kuva 2. Sporttikummi katsoo, kun lapsi hyppää

Tiia: Mikä teistä on paras... Kuvastaa teidän tämmöstä olemista?

Sporttikummi: Mmm... (Miettimistä)

Lapsi: Emmä tiä...

Sporttikummi: Hmmm... Voisko olla ehkä siellä jossain missä oli niitä kuvia, tosta, jostain tosta kohtaa, et missä mä oon ehkä siellä sivulla... Et mä niinku... Ehkä enemmän (lapsi) saa päättää aina et mitä tehään ja sitten mä... Mulle käy tavallaan melkein kaikki koska mä oon iteki vähän sellanen pieni lapsi vielä, tykkään tehä kaikkia temppuja. Mutta mmm, ehkä joku näistä.

9.1 Toiminnan sisältö

Toiminta on kivaa, toiminnan hauskuus, lapsen iloisuus toiminnan aikana

”Hauskanpito ja se että näkee lapsen olevan onnellinen.”

Aineistosta nousi vahvasti esiin se, että toiminta on kivaa, ja tärkeää on, että toiminta on myös hauskaa. Lapset ilmaisivat useimmin haastatteluissa, että toiminta on heidän mielestään kivaa, kun taas sporttikummit osasivat määritellä, mikä toiminnassa

on parasta ja merkityksellistä. Sporttikummeille oli tärkeää, että lapsella on hauskaa ja näkee lapsen olevan iloinen ja onnellinen.

Kuvista näkyy, kuinka iloisia ja nauravaisia sporttikummit ja lapset ovat. Ei ole väliä, ovatko he trampoliinipuistossa vai potkimassa palloa kentällä, yhdessä on mukavaa ja hauskaa. Kuvista näkyy yhdessä tekeminen ja toisten auttaminen. Sporttikummien ja lasten välillä näkyy aito ilo ja onnellisuus. Lisäksi jo toiminnallisessa illassa välittyi, kuinka hauskaa ja rentoa yhdessäolo sporttikummeilla ja lapsilla on. Monella parilla vuorovaikutuksessa keskeistä oli huumori – naurua ei puuttunut toiminnallisesta illasta eikä valokuvauksesta ja haastattelutilanteesta.

Kuva 3. "Heikun keikun kuva"

Tiia: Mikä on paras kuva ollu?

Sporttikummi: Ehattomasti se heikun keikun kuva!

Tiia: Ne oli aika hauskat.

Lapsi: Nytkö se meni alusta?

Lapsi: Totta kai ne heikun keikun kuvat on ollu parhaat!

Sporttikummi: Just nämä... Ehattomasti niinku tämä!

Kuva 4. Sporttikummi opettaa lasta

Rento tekeminen, heittäytyminen

”Varmaan tärkeintä se et on semmonen rento ja spontaani meininki, mikä on ollu aina et sitten kun tapaa, niin sitten voi sen fiiliksen mukaan tehdä. Ja et on niinku hauskaa.” H5

Haastatteluissa korostui toiminnan rentous ja spontaani tekeminen. Sporttikummit ja lapset eivät usein suunnittele tarkkaan, mitä aikovat tehdä. Etukäteen ei liikaa mietitä, mitä tehdään vaan katsotaan, mikä fiilis molemmilla on ja sitten päätetään, mikä olisi mukavaa tekemistä sillä hetkellä. Keskeistä kuitenkin, että yhdessä keksitään nopeasti tekemistä, se voi olla leikkimistä tai pelaamista.

”...mä tykkään siitä just et ei me kauheesti suunnitella... Et ei välttämättä sit sullei mietitä liikaa etukäteen et mitä me tullaan tekemään. Mut et sitten vaan päätetään just et mennään seuraavalla kerralla uimaan ja sitten mennään uimaan, mut ei me tiedetä, mitä me siellä tehdään; pelataanko pallolla vai ollaanko jossain Aalto-altaassa.” H5

Tietysti etukäteen tulee suunnitella toimintaa, jos sporttikummi ja lapsi aikovat esimerkiksi mennä johonkin sisäliikuntapuistoon tai uimahalliin. Mutta toiminnan sisältö tarkentuu paikan päällä sen hetkisen fiiliksen mukaan.

9.2 Toiminnan monipuolisuus

Uusien asioiden kokeilu

”Aivan uudenlaiset aktiviteetit ja yhdessä tekeminen.”

Sporttikummeille ja lapsille on tärkeää, että pääsee kokeilemaan uusia asioita. Sporttikummitoiminnassa onkin keskeistä, että etsitään uusia liikuntalajeja yhdessä ja kokeillaan erilaisia juttuja, mitä ei yksin ehkä uskaltaisi kokeilla. Sporttikummit myös nostivat esiin, kuinka rohkeasti lapset haluavat lähteä kokeilemaan uusia asioita ja lapsille voi ehdottaa melkein kaikkea. Toisaalta myös sporttikummit lähtevät innokkaasti tekemään asioita, mitä lapset ehdottavat. Sporttikummit ja lapset ovat käyneet esimerkiksi uimassa, luistelemassa, tivolissa, pelaamassa jalkapalloa, etsimässä pokemoneja sekä käyneet kiipeilemässä puissa seikkailupuistossa. Myös Superpark ja HopLop mainittiin useamman kerran.

Kuva 5. Sporttikummi ja lapsi trampoliinipuistossa

9.3 Vuorovaikutus

Yhdessäolo, kommunikointi, läsnäolo

”Parasta on viettää aikaa kahdestaan ja saada taukoa omasta arjesta; keskittyä yhdessä olemiseen ja pääsee uimaan!”

”Meistä on kivaa viettää aikaa toistemme kanssa. Saan viettää aikaa lapsen kanssa, kun omia vielä ei ole.”

”Puhuminen yhdessä”

Aineiston keskeisin asia, mikä nousi useasti esiin niin haastatteluissa kuin jo toiminnallisen illan tuotoksissa, oli yhdessä tekeminen. Sporttikummit ja lapset keskustelivat keskenään: se koettiin tärkeäksi, vaikka pääpaino onkin erilaisten aktiviteettien kokeileminen. Yhteiset keskustelut mainittiin monta kertaa, se oli tärkeää sekä sporttikummeille että lapsille. Sporttikummi kertoo omasta arjestaan lapselle ja lapsi kertoo esimerkiksi, miten hänellä on mennyt koulussa.

”Että vihdoinkin saa nähdä toisia...” H9

Myös ikävä tuli esiin. Keväällä 2020 Suomeen julistettiin poikkeusolot koronavirustilanteen takia. Se vaikutti sporttikummitoimintaan niin, että tapaamiset täytyi perua. Kesän edetessä rajoituksia alettiin purkaa ja sporttikummit ja lapset pääsivät pitkän tauon jälkeen näkemään toisiaan. Kesällä tehdyissä haastatteluissa sporttikummit ja lapset kertoivat, että tärkeintä on, että vihdoinkin pääsee näkemään toista.

9.4 Osallisuus

Lapsi saa päättää toiminnasta, vaikuttaminen

*”Ehkä enemmän (lapsi) saa päättää aina et mitä tehään ja sitten mä...
Mulle käy tavallaan melkein kaikki, koska mä oon iteki vähän sellanen
pieni lapsi vielä, tykkään tehdä kaikkia temppuja.” H3*

Haastateltavat kertoivat, että toiminta perustuu siihen, että usein lapsi saa päättää, mitä sporttikummi ja lapsi yhdessä tekevät. Sporttikummi tarttuu lapsen ideoihin, ja sporttikummille käy lähes kaikki, mitä lapsi ehdottaa. Toisaalta myös toimintaa suunnitellaan yhdessä, sporttikummi ja lapsi miettivät, mikä olisi kivaa yhteistä tekemistä. Joskus voi olla, että sporttikummi ehdottaa lapselle tekemistä, ja lapsi innostuu asiasta ja sitten kokeillaan sporttikummin ehdottamaa aktiviteettia. Oleellista on vastavuoroisuus, niin sporttikummi kuin lapsikin pääsee ehdottamaan tekemistä. Vastauksissa korostuu kuitenkin lapsen osallisuus - se, että lapsi saa vaikuttaa ja hänen mielipiteensä tulee huomioiduksi.

Kuva 6. Jalkapallon pelaamista

Kuva 7. Juomatauolla on aikaa keskustella

Tiia: Mut mikä fiilis näissä kuvissa on?

Sporttikummi: Mul on ainakin tosi outo ilme tos kuvassa.

(Paljon naurua)

Sporttikummi: Mun mielestä ainakin nois just se juomataukokuva tai se, niin siinä oli aika ilonen tunnelma, ja aurinko paisto ja kaikkee...

Tiia: Mitä teille tulee näistä kuvista mieleen?

Lapsi: Siinä tehtiin ainakin yhteistyötä!

Tiia: Yhteistyötä teitte?

Tiia: Onks tää teidän normaali päivä tavallaan, mitä te teette?

Lapset: Joo!

10 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisena myönteinen tunnistaminen näytetään sporttikummitoiminnassa olevien aikuisten ja lasten välisessä suhteessa. Tarkoituksena oli tuottaa tietoa sporttikummin ja lapsen välisestä suhteesta. Tätä ainutlaatuista tietoa voidaan tarvita esimerkiksi silloin, kun perhe vasta harkitsee tuen hakemista. Tieto toiminnan sisällöstä voi madaltaa kynnystä hakea mukaan sporttikummitoimintaan, kun kuulee konkreettisia esimerkkejä siitä, millaista toiminta on ja

mitä kaikkea siellä tehdään yhdessä sporttikummin kanssa. Tutkimuskysymyksen ”mitä myönteinen tunnistaminen on sporttikummitoiminnassa” haettiin vastauksia toiminnallisilla ja visuaalisilla menetelmillä.

Tässä opinnäytetyössä oli kokeileva ote, sillä tiedonkeruun menetelmänä hyödynnettiin valokuvausta: ei ollut aiempaa mallia, miten esimerkiksi valokuvahaastattelut olisi pitänyt toteuttaa. Sporttikummit ja lapset kuvattiin myönteisen tunnistamisen keinoin, niin että heidän osallisuutensa toteutui. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että sporttikummi ja lapsi saivat itse määritellä missä valokuvaus tapahtui; mikä oli heille mieluista tekemistä. En ulkopuolisena alkanut määritellä heidän valintojaan tai tapansa olla yhdessä. Vältin myös liikaa ohjaamista kuvaustilanteessa, jotta kuvat olisivat mahdollisimman aitoja ja niistä välittyisi sporttikummin ja lapsen välinen suhde. Valokuvahaastattelu (photo elicitation) pidettiin heti kuvauksen jälkeen, jolloin sporttikummit ja lapset saivat kertoa ajatuksiaan kuvista. Jokainen haastattelutilanne oli erilainen, sillä kuvauspaikat vaihtelivat sen mukaan, missä sporttikummi ja lapsi halusivat tavata.

Valokuvahaastatteluista ja sporttikummien ja lasten illasta saadusta aineistosta nousee esiin se, miten tärkeäksi sekä sporttikummi että lapsi kokevat yhdessäolon. Moneen kysymykseen vastaus oli, että tärkeintä on viettää aikaa yhdessä. Itse tekeminen saattoi olla ihan mitä tahansa, kunhan sai olla toisen kanssa. Sporttikummitoiminnassa tärkeäksi asiaksi koettiin erilaisten aktiviteettien ja uusien asioiden kokeileminen. Tärkeää oli niin sporttikummien kuin lastenkin mielestä toiminnan hauskuus ja rento tekeminen. Sporttikummien ja lasten välisessä suhteessa myönteinen tunnistaminen on ennen kaikkea yhdessäoloa ja iloista tekemistä: se, että saa jutella toisen kanssa ja etenkin koronakevään jälkeen pelkästään toisen näkeminen tekee iloiseksi. Lasten osallisuus koetettiin tärkeäksi: lapsen toiveita kuultiin ja kunnioitettiin, kun mietittiin, mitä yhdessä olisi kiva tehdä. Myönteinen tunnistaminen näkyikin mielestäni siinä, että sporttikummit kuuntelevat herkällä korvalla lasten toiveita ja spontaani heittäytyvät lasten maailmaan sekä ovat valmiita kokeilemaan uusia asioita lasten kanssa. Kaikkien sporttikummiparien yhdessä oleminen ja tekeminen näytti aidosti iloiselta ja vastavuoroiselta. Sporttikummin ja lapsen välisessä suhteessa tapahtui oppimista puolin ja toisin: esimerkiksi sporttikummi opetti lasta seisomaan käsillä

ja toisaalta lapsi opetti aikuista näkemään asioita lapsen näkökulmasta. Kuvia katsoessa sporttikummeilla ja lapsilla on nauravaiset ilmeet ja yhdessäolo vaikuttaa lämmenhenkiseltä ja hauskalta.

Jokaisella parilla oli erilainen suhde, onhan jokainen lapsi ja aikuinen yksilö. Tähän sopii myönteisen tunnistamisen keskeinen ajatus: Hanna Arendtin (1958) mukaan demokraattisen elämän kulmakiviä ovat ihmisten yhdenvertaisuus ja ainutkertaisuus. Hän on todennut *”olemme kaikki ihmisinä samanlaisia siinä mielessä, että yksilöinä olemme kaikki erilaisia”*. Tämä on keskeinen ajatus tunnistamisen teorioissa, joka taas on olennainen teoreettinen lähtökohta myönteisessä tunnistamisessa. (Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015, 16–17.) Jokainen lapsi on arvokas sellaisena kuin on. Sporttikummitoiminnassa on tärkeää muistuttaa tästä tärkeästä asiasta niin vanhempia kuin sporttikummejakin. Voi olla, että vanhemman on vaikea nähdä positiivisia puolia lapsestaan, jos arki on kuormittavaa muutenkin: ammattilaisena autamme vanhempaa näkemään lapsessa hyvää. Sporttikummitoiminnassa mukana olevia vapaaehtoisia voi taas muistuttaa siitä, että heidän ei tarvitse opettaa lasta, vaan yhdessäolo ja yhteinen tekeminen riittää – se, että tekeminen on kivaa ja aikuinen on läsnä ja kuuntelee, on lapselle tärkeintä! Myönteisen tunnistaminen keskeinen ajatus on oletusvapaa tutustuminen lapseen: se, että näemme lapsen sellaisena kuin hän itse kokee olevansa. Jokainen lapsi toivoo ja tarvitsee nähdyksi tulemisen kokemuksen sekä tunteen siitä, että on tärkeä – se on ihmiselämän keskeisimpiä asioita. (Mattila 2011, 30; Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015, 9). Esimerkiksi jos lapsella on tuen tarvetta, emme ammattilaisina tee johtopäätöksiä tai ennako-oletuksia, vaan annamme lapselle mahdollisuuden opettaa meitä aikuisia, miten häntä parhaiten voisimme tukea.

Tutkimuksestani käy ilmi, kuinka tärkeä sporttikummi (eli tukihenkilö) on lapselle. Tämä nousee esiin myös Honkakosken (2018) opinnäytetyöstä. Yhteistä molempien tutkimusten tuloksissa on, kuinka olennaista yhdessä tekeminen on ja miten tärkeää ajan viettäminen sporttikummin ja lapsen kanssa on. Se, että aikuinen on läsnä lapsen elämässä ja lähtee kokeilemaan uusia asioita lapsen kanssa, on merkityksellistä. Kuten Mattila (2011, 20) toteaa, on tärkeää, että lapsella on ainakin yksi turvallinen ja luotettava aikuinen elämässään, joka luo toivoa lapseen ja näkee hänet ainutker-

taisena yksilönä. Tämän tiedon hyödyntäminen sporttikummitoiminnassa on oleellista: se, että aikuisella ja lapsella ”kemat kohtaavat” ja heidän yhdessäolonsa on luontevaa ja mukavaa. Joten sopivan sporttikummin löytäminen lapselle on tärkeää.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen oppinut valokuvan käytöstä lisää, rohkeutta kokeilla uutta sekä luovuutta käyttää visuaalisia ja toiminnallisia menetelmiä lasten kanssa. Lisäksi prosessin pitkittyessä minulta on vaadittu pitkäjänteisyyttä ja epävarmuuden sietoa vallitsevan koronapandemian takia, kun aina ei ollut tietoa, mahdollistuuko sporttikummien ja lasten tapaamiset. Opinnäytetyö kokonaisuutena oli hieman normaalista poikkeava, mikä antoi minulle opinnäytetyön tekijänä sekä valtaa että vastuuta: pystyin esimerkiksi soveltamaan suunnittelussa ja aineiston keräämisessä, mutta minun tuli miettiä tarkkaan, miten saan kattavan aineiston ja millä tavoin, sillä en voinut suoraan katsoa mistään mallia. Olin kuitenkin luottavainen itseäni ja valitsemiani menetelmiä kohtaan, sillä olen päässyt käyttämään aiemmin lasten kanssa valokuvausta ja toiminnallisia menetelmiä monissa eri ympäristöissä. Arjesta voimaa-hankkeessa käytin valokuvausta lasten tutustumiseen, jolloin tapasin ja kuvasin lapset useamman kerran. Keskeisin asia kuvauksissa oli, että lapsi tulee kuvatuksi sellaisena kuin itse haluaa ja kokee olevansa, mikä taas vahvistaa lapsen itsetuntoa. Mielestäni valokuvauksen olisikin syytä olla prosessi, jolloin kuvaajan ja kuvattavan välille syntyy luottamuksellinen suhde. Vaikka opinnäytetyössäni en kuvannut lapsia kuin kerran, olimme kuitenkin tavanneet aiemmin, enkä ollut aivan vieras henkilö – se mahdollisti rennon yhdessäolon ja kuvaustilanteen. Aiemmin olen käyttänyt valokuvausta myös perhekuvien ottamiseen: perheet saivat valita rekvisiittaa ja naamiaisasusteita kuvausta varten ja yhdessä hassutella. Opinnäytetyössä valokuvaus ja myöhemmin valokuvien katsominen palautti itselleni kuvauksien hetket ja tunteet elävästi mieleen, mikä auttoi tuloksia ja johtopäätöksiä kirjoittaessa.

Valokuvan merkitys on vaikuttava ja suuri, joten se on mielestäni erittäin hyvä työmenetelmä lasten ja perheiden kanssa tehtävässä työssä. Se on kasvattanut suosiotaan ja on pätevä tiedonkeruun väline. Esimerkiksi Pesäpuu ry on hiljattain julkaissut *On kiva kuvata – valokuvaustehtäviä lapsille -oppaan*, johon on koottu 3–5-vuotiaiden lasten kanssa kokeiltuja kuvaustehtäviä (*On kiva kuvata 2020*). Valokuvaus on tutkimustarkoituksessa relevantti tiedonkeruun väline. Siitä hyvä esimerkki on Tiina

Lehto-Lundénin (2020) väitöskirja Lapsi tukiperheessä. Tutkimus osoittaa, kuinka osallistavien menetelmien ja valokuvauksen käyttö on kannattavaa, sillä niiden avulla voidaan tasoittaa valta-asetelmaa lapsen ja aikuisen välillä. Tutkimuksessa lasten valokuvat ja videot olivat hyvänä apuna asioihin palaamisessa ja visuaalisten menetelmien avulla tuetaan lasten osallistumista tutkimukseen. (Lehto-Lundén 2020, 144–145.) Aina tulee miettiä, miten ihan pienimmänkin lapsen osallisuus saadaan toteutumaan ja lapsen mielipiteet selville. Onkin hyvä muistaa, että valokuvauksen avulla pienempienkin lasten on mahdollista ilmaista itseään ilman sanoja (On kiva kuvata 2020).

11 Eettisyys ja luotettavuus

Lapsitutkimuksen eettiset kysymykset ovat korostuneet viime vuosina. Siihen on vaikuttanut tutkimuseettisen pohdinnan yleinen lisääntyminen, lapsinäkökulman korostuminen tutkimuksessa sekä käytännön toiminnassa ja lapsen aseman muuttuminen tutkimuksen kohteesta sen subjektiksi. (Karlsson 2012, 47.) Lapsi- ja lapsuudentutkimuksessa Suomessa on ollut vahva traditio nähdä lapset ensisijaisesti haavoittuvina. Ajatellaan, että suojellaan lapsia, mutta samalla erillistetään ja eristetään lapset, jolloin heillä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja puhua omista asioistaan. (Strandell 2010, 104.) Lääketieteelle ainoana tieteenalana on säädetty lailla ikärajat lasten tutkimiselle. Lasten tutkimussuostumuksen pyytämisessä eri tieteenalat soveltavat sekä lastensuojelulakia että tutkimuseettisiä periaatteita. Perusperiaate on se, että lapsen omaa tahtoa pitää kunnioittaa. Pelkkä huoltajien suostumus ei yksin riitä tutkimukseen osallistumiseen. Lastensuojelulaissa sanotaan, että lapsen omaa mielipidettä on kuultava siitä alkaen, kun lapsi täyttää 12 vuotta. (Kuula 2011, 149.) Hyvää tieteellistä käytäntöä Suomessa edistää tutkimuseettinen neuvottelukunta. Lisäksi monet lait säätelevät tutkimuseettisiä kysymyksiä. Eettisiä kysymyksiä on mietittävä tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa: heti alussa tutkimuksen näkökulman valitsemisesta käytännön järjestämiseen ja tulosten julkaisemiseen. (Karlsson 2012, 47.)

Tutkimuksen eettisyyttä tuli miettiä tarkkaan, sillä tutkimuksen kohteena olivat lapset ja menetelmänä käytettiin valokuvausta. Aluksi lupa tutkimukseen kysyttiin huoltajilta, mutta lopullisen suostumuksen antaa tai on antamatta lapsi itse, kuten Kuula (2011, 148) toteaa. Tutkittavilla on oikeus myös kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen. On tärkeää selventää tutkittaville, että osallistuminen on vapaaehtoista. (Kallinen, Pirskanen & Rautio 2015, 151.) E erityisen huolella tuli tehdä kuvausluvat ja toimittaa ne ajoissa lasten huoltajille. Lisäksi lapsen mielipidettä oli oleellista ja tärkeää kysyä, ja esittää kysymys niin, että lapsi ymmärtää täysin mistä on kyse. Tutkimuksesta informointi tulee suunnitella kohderyhmän mukaisesti: jos lapsi osaa lukea, tulee antaa suullisen informaation lisäksi yksinkertainen esite tutkimuksesta (Kuula 2011, 150–151). Tutkimuksen alussa mietitään, mitä ja millä keinoin lapselle kerrotaan tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta, niin että lapsi ymmärtää. Lapselle kerrottaessa apuna voi olla esimerkiksi ytimekäs selittäminen, esite, tutkimusvaiheita kuvaava kuvasarja tai video. Tutkimuksesta kertomisen lisäksi tulee miettiä, millaisessa muodossa suostumusta tutkimukseen pyydetään niin lapselta kuin huoltajiltakin. Lapsen tekemä puumerkki ei ainoastaan riitä. Lapsella on oikeus kieltäytyä tutkimuksesta, myös sen aikana. Aineiston keruun aikana otetaan huomioon myös lasten vastustus, kuten nonverbaaliset viestit ja itkeminen. On arvioitava, millaiset tutkimustulokset voivat olla haitaksi lapselle ja mihin tietoon liittyy salassapitovelvollisuus. Anonymiteetti tutkimuksessa tarkoittaa myös sitä, onko eettistä esittää tutkittavista videoita ja kuvia. On mietittävä lisäksi sitä, julkaistaanko tutkittavien nimet, mikäli lapset niin haluavat. (Karlsson 2012, 47–48.) Ennen toiminnallista iltaa toimitettiin huoltajille, lapsille ja sporttikummeille oma kutsukirje ja kerrottiin, millainen ilta olisi tulossa sporttikummeille ja lapsille. Sen jälkeen osallistujille lähetettiin informatiivinen tiedote, jossa kerrottiin tarkemmin illan sisällöstä ja jatkotyöskentelymahdollisuudesta. Mukaan liitettiin lupa tutkimukseen osallistumisesta. Oli tärkeää tehdä lapsille oma kutsukirje, jossa kerrottiin asiat selkeästi ja ymmärrettävästi.

Omassa tutkimuksessani tunnistettavuuden estäminen, anonymisointi, oli lähtökohdaisesti haastavaa – olihan menetelmänä valokuvaus. Sporttikummin ja lapsen välisen suhteen tutkimisessa esimerkiksi kasvojen ilmeet olivat keskeinen osa, kun valokuvia alettiin katsoa. Jos kuvia olisi otettu sillä perusteella, ettei lapsi saa tulla tunnistetuksi, olisi kuvista jäänyt puuttumaan niiden keskeinen sanoma ja sisältö. Sen takia

kuvausluvut tuli kirjoittaa hyvin tarkkaan, ettei synny epäselvyyttä kuvaamisesta ja kuvien jatkokäytöstä. Raportissa kasvot ovat kuitenkin peitetty, jotta tutkittavien yksityisyys säilyy.

Tieteellisen tiedon keskeinen tunnusmerkki on luotettavuus. Kyse on tutkimusmenetelmien, tutkimusprosessin ja tutkimustulosten luotettavuudesta. Kehittämistoiminnan yhteydessä luotettavuus tarkoittaa ennen kaikkea käyttökelpoisuutta. Jos kehittämistoimintaan liittyy selkeitä tutkimuksellisia asetelmia, voidaan käyttää luotettavuuden kriteereinä tieteellisen luotettavuuden kriteerejä. (Toikko & Rantanen 2009, 121–122.) Tutkimustuloksien kertominen yksityiskohtaisen tarkkaan auttaa lukijoita ymmärtämään tutkimusta paremmin ja lisää luotettavuutta. Tutkijan tulee antaa lukijoilleen riittävästi tietoa siitä, miten tutkimus on tehty. Siten lukijat voivat arvioida tutkimuksen tuloksia. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 164.) Opinnäytetyön prosessi on kuvattu mahdollisimman tarkkaan ja eri vaiheet eritelty, jotta lukijalle muodostuu kokonaiskuva, mistä aineisto muodostuu ja miten se on kerätty sekä miten tuloksiin on päädytty. Lisäksi aineiston analysoinnista on esimerkkejä, miten alkuperäisilmaukset on pelkistetty ja sitten luokiteltu. Luotettavuutta lisää useamman eri aineistonkeruumenetelmän hyödyntäminen. Vaikka kohdejoukko oli pieni, saatiin aineistosta monipuolisempi käyttämällä erilaisia toiminnallisia ja visuaalisia menetelmiä perinteisen haastattelun sijasta.

Lähteet

Arjesta voimaa -hankehakemuksen jatkohakemus. N.d. Pelastakaa Lapset ry.

Halkola, U. 2009. Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa Valokuvan terapeuttinen voima. Halkola, U., Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Duodecim. Otavan kirjapaino, Keuruu, 13–21.

Hanke-esittely. N.d. Lapsilta opittua. Pelastakaa Lapset ry. Viitattu 17.10.2020. <https://www.pelastakaalapset.fi/lapsilta-opittua/hanke-esittely/>

Harju, V. 2009. Lapsi linssin takana – valokuvaus lastensuojelun työvälineenä. Teoksessa Valokuvan terapeuttinen voima. Halkola, U., Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Duodecim. Otavan kirjapaino, Keuruu, 228–237.

Harper, D. 2002. Talking about pictures: a case for photo elicitation. *Visual Studies*, Vol. 17, No. 1. Viitattu 10.11.2019. <https://www.nyu.edu/classes/bkg/methods/harper.pdf>

Hipp, T. & Palsanen, K. (toim.) N.d. Lasten osallistumisen etiikka – lapset ja nuoret palveluiden kehittäjinä. Lastensuojelun Keskusliitto. Viitattu 19.7.2020. https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Lasten_osallistumisen_etiikka1.pdf

Honkakoski, E. 2018. Lasten kokemuksia Pelastakaa Lapset ry:n lapsiperheiden tukihenkilötoiminnasta. Opinnäytetyö, AMK. Karelia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 26.10.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/158146/Honkakoski_Eija_2018_12_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Häkli, J., Kallio, K.P. & Korkiamäki, R. 2015. Tukeminen myönteisen tunnistamisen ulottuvuutena. Teoksessa Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto, nuorisotutkimusseura, 179–181. Juvenes, Tampere.

Kallinen, K., Pirskanen, H. & Rautio, S. 2015. Sensitiivinen tutkimuksessa. Menetelmät, kohderyhmät, haasteet ja mahdollisuudet. United Press Global.

Kallio, K.P. 2015. Ylisukupolvinen tunnistaminen lasten ja nuorten arkiympäristöissä. Teoksessa Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto, nuorisotutkimusseura, 89–111. Juvenes, Tampere.

Kallio, K.P., Kalliomeri, R., Mettinen, K. & Stenvall, E. 2019. Myönteisesti tunnistava varhaiskasvatus. Julkaisematon artikkeli teokseen ”Lapsuutta satakielen siivin”, Hämeenlinnan kaupunki.

Kallio, K.P., Korkiamäki, R. & Häkli, J. 2015. Myönteinen tunnistaminen – näkökulma hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Teoksessa Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto, nuorisotutkimusseura, 9–35. Juvenes, Tampere.

Karlsson, L. 2012. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Karlsson, L. & Karimäki, R. (toim.) Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 57, 17–63. Jyväskylän yliopistopaino. Toinen, korjattu painos.

Keitä me olemme. N.d. Pelastakaa Lapset ry. Viitattu 13.7.2020. <https://www.pelastakaaalapset.fi/tietoa-meista/keita-me-olemme/>

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY. 20. painos.

Korhonen, A. (toim.) 2005. Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja. Erityishuoltojärjestöjen liitto EIJÄ ry. Gummerus Kirjapaino, Jyväskylä.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino. Bookwell, Jyväskylä. Toinen, uudistettu painos.

Lapsen osallisuus. 2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 19.7.2020. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus>

Lapsistrategia näkyy nyt lapsenoikeudet.fi-sivustolla! 2020. Lastensuojelun Keskusliitto. Lehdistö tiedote www-sivulla. Viitattu 24.10.2020. <https://www.lskl.fi/lehdistotiedotteet/lapsistrategia-nakyy-nyt-lapsenoikeudet-fi-sivustolla/>

Lapsistrategia. N.d. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 24.10.2020. <https://minedu.fi/lapsistrategia>

Lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet. 2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 19.7.2020. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tueksi/lasten_ja_nuorten_vaikuttamismahdollisuudet

Lehto-Lundén, T. 2020. Lapsi tukiperheessä. Eksistentiaalis-fenomenologinen tutkimus lasten kokemuksista. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalityötohtori-ohjelma. Viitattu 25.10.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5616-89-7>

Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. PS-kustannus. Bookwell, Juva.

Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? N.d. Unicef. Viitattu 19.7.2020. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Moilanen, J. 2015. Tutkimus lastensuojelun tukihenkilötoiminnan muutoksista. Relationaalinen näkökulma. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, sosiaalityö. Viitattu 26.10.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6279-1>

Mustola, M., Kärjä, A-V., Böök, M.L. & Mykkänen, J. (toim.) 2015. Visuaaliset menetelmät lapsuuden- ja nuorisotutkimuksessa. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 170, 11–20. Unigrafia, Helsinki.

Muurinen, H. 2019. Pragmatismi ja kokeileva lähestymistapa sosiaalityön tiedonmuodostuksessa. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, Valtiotieteen tiedekunta. Viitattu 25.10.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5616-82-8>

Muurinen, H., & Lovio, I. 2015. Kokeileminen sosiaalipalveluiden kehittämisen menetelmänä ja strategiana. *Janus Sosiaalipolitiikan Ja Sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti*, vol. 23(2), 206–223. Viitattu 25.10.2019. <https://journal.fi/janus/article/view/51253/15705>

Myönteinen tunnistaminen. N.d. Tampereen yliopisto. Myönteisen tunnistamisen verkkosivut. Viitattu 20.7.2020. <https://research.tuni.fi/mytu/>

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013*, vol. 14. Viitattu 19.7.2020. https://www3.uef.fi/documents/364780/1847612/Nivala_%26_Ryyan%C3%A4nen_Kohti_sosiaalipedagogista_osallisuuden_ideaalia.pdf/82a018a3-5f0a-4c44-8937-7fd4ac2a3879

Nyysölä, N. 2015. Kuva puhututtaa. Teoksessa *Visuaaliset menetelmät lapsuuden- ja nuorisotutkimuksessa*. Mustola, M., Mykkänen, J., Böök, M.L. & Kärjä, A-V. (toim.) Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 170, 25–34. Unigrafia, Helsinki.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. *Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Sanoma Pro, Helsinki. 3.–4. painos.

On kiva kuvata. 2020. Valokuvaustehtäviä lapsille. Pesäpuu ry. Viitattu 26.10.2020. <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2020/01/Pes%C3%A4puu-On-kiva-kuvata-valokuvausteht%C3%A4vi%C3%A4-lapsille-verkkoaineisto.pdf>

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Viitattu 10.11.2019. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. 2020. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Viitattu 24.10.2020. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johdaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

Ryhdy sporttikummiksi. N.d. Pelastakaa Lapset ry. Viitattu 16.7.2020. <https://www.pelastakaalapset.fi/auta-lapsia/tule-vapaaehtoiseksi/ryhdy-sporttikummiksi/>

Savolainen, M. 2009. Voimauttava valokuva. Teoksessa *Valokuvan terapeuttinen voima*. Halkola, U., Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Duodecim. Otavan kirjapaino, Keuruu, 211–237.

Seppänen, J. & Väliaverron, E. 2012. *Mediayhteiskunta*. Vastapaino, Tallinna.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 30.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L3P28>

Sporttikummi. N.d. Pelastakaa Lapset ry. Viitattu 30.11.2019. <https://www.pelastakaa-lapset.fi/tyomme-kotimaassa/tukihenkilot/sporttikummit/>

Stenvall, E. 2018. Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus. Lasten osallistuminen, kansalaisuus ja poliittisuus arjen käytäntöinä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu. Viitattu 30.11.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0820-9>

Stenvall, E. 2020. Osallisuutta ja osallistumista. Osa 1: Osallisuuden lähtökohdat kansallisessa lapsistrategiassa. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:27. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 31.10.2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162410/STM_2020_27_r.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Strandell, H. 2010. Etnografinen kenttättyö: lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. (toim.) Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 101, 92–117. Yliopistopaino, Helsinki.

Tanskanen, A.O. & Danielsbacka, M. 2015. Ovatko vapaaehtoistyö ja hyväntekeväisyys yhteydessä onnellisuuteen? Yhteiskuntapolitiikka 80 (2015):5. Verkkojulkaisu. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127069/yp1505_tanskanen.pdf?sequence=2

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere University Press. Viitattu 30.11.2019. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1

Tukihenkilöt ja -perheet. 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 30.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/tukihenkilot-ja-perheet>

Tukihenkilöt. N.d. Pelastakaa Lapset ry. Viitattu 30.11.2019. <https://www.pelastakaa-lapset.fi/tyomme-kotimaassa/tukihenkilot/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. Uudistettu laitos, ensimmäinen painos ilmestyi 2002.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Bookwell, Juva. 4., uudistettu painos.

Voimauttavan valokuvan menetelmä. N.d. Voimauttava valokuva. Viitattu 22.7.2020. <http://www.voimauttavavalokuva.net/metelma.htm>

Välineitä avoimeen tutustumiseen. N.d. Lapsilta opittua. Pelastakaa Lapset ry. Viitattu 17.10.2020. <https://www.pelastakaalapset.fi/lapsilta-opittua/haluatko-toimia-lapsikeskeisesti/valineita-avoimeen-tutustumiseen-ja-lapsen-arjen-kokemusten-tavoittamiseen/>

Liitteet

Liite 1. Kutsu sporttikummille

Hei!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä, jonka aiheena on Myönteinen tunnistaminen sporttikummin ja lapsen kokemana. Opinnäytetyö on osa Pelastakaa Lapset ry:n Arjesta voimaa - kehittämishanketta. Tarkoituksena on selvittää, millainen suhde sporttikummilla ja lapsella on. Opinnäytetyöni on lapsinäkökulmainen tutkimus, joka tarkoittaa, että pyrin tuomaan esiin lasten näkemyksiä. Haluan oppia, mikä lapsille on tärkeää sporttikummitoiminnassa ja yhteisessä tekemisessä vapaaehtoisen aikuisen kanssa. **Myös vapaaehtoisen antama näkökulma on tärkeää**, siksi laitankin tämän kutsun sinulle, koska toimit sporttikummina.

Järjestän **tiistaina 18.2 klo 16:30-18:30** Keski-Suomen aluetoimistolla (Kauppakatu 32, Jyväskylä) yhteisen toiminnallisen illan sporttikummeille ja lapsille. Illan aikana on yhteistä toimintaa sporttikummeille ja lapsille. Samalla mietimme, millaista sporttikummitoimintaa on vapaaehtoisten ja lasten näkökulmasta. Tätä pohdimme yhdessä esimerkiksi toiminnan ja leikin kautta. Jokainen saa osallistua toimintaan haluamallaan tavalla eikä kaikkeen tekemiseen ole pakko osallistua. Illan aikana on tarjolla syötävää. Minun lisäksi iltaan osallistuu hankesuunnittelija Katja Mettinen ja ehkäisevän työn koordinaattori Elina Lahtinen. **Iltaan tullaan oman tuettavan lapsen kanssa**, olethan yhteydessä omaan tuettavaan lapseesi. **Mukaan mahtuu 10 ensimmäistä lapsi ja sporttikummi -paria**. Voitte yhdessä lapsen kanssa miettiä, haluatteko osallistua iltaan.

Yhteisen illan jälkeen jatkan työskentelyä neljän lapsi ja sporttikummi –parin kanssa kahden kesken. Silloin käytän menetelmänä valokuvausta ja haastattelua. Kuvaus tapahtuu siellä, missä te lapsen kanssa haluatte, mikä on teille mieluista yhteistä tekemistä. Kuvaaminen ja haastattelu tapahtuvat samana päivänä, niin että kuvaamisen jälkeen pidämme pienen evästauon, jonka jälkeen katsomme yhdessä otettuja kuvia ja keskustelemme niistä. Voisitte yhdessä lapsen kanssa miettiä, haluaisitteko osallistua lisäksi tähän valokuvatyöskentelyyn. Osallistuminen on vapaaehtoista. Yhteisessä illassa voitte sitten kertoa, haluatteko osallistua jatkotyöskentelyyn

Kiitokseksi osallistumisesta saat molempien kertojen jälkeen Finnkinon elokuvaiput. Jos osallistutte valokuvaukseen, saatte lapsen kanssa valokuvat muistoksi.

Tutkimusaineisto käsitellään luottamuksellisesti ja tunnistetiedot hävitetään. Kaikkea sporttikummeilta ja lapsilta kerättyä tietoa käytetään tutkimuseettisin perustein. Se tarkoittaa, että koottavassa materiaalissa tai kehittämis- ja tutkimustyössä ei tule ilmi kenenkään sporttikummin tai lapsen tunnistettavia ja henkilökohtaisia kokemuksia tai tietoja. Lisäksi minulla on vaitiolovelvollisuus. Tutkimuksen jälkeen, kun aineisto on analysoitu ja opinnäytetyö valmis, kamerassa ja tietokoneella olevat kuvat hävitetään asianmukaisesti. Kuvia ei luovuteta kolmansille osapuolille.

Minusta olisi mukavaa, jos osallistuisit yhteiseen iltaan muiden sporttikummien ja lasten kanssa!
Tervetuloa!

Jos teillä on jotain kysyttävää, voitte ottaa yhteyttä minuun. Yhteystietoni ovat alla.

Liite 2. Kutsu lapselle

Hei!

Olen Tiia. Saat tämän kirjeen, koska sinulla on sporttikummi. Opiskelen ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Viimeisenä koulutyönäni minun pitää tehdä opinnäytetyö, joka on tutkimuksen tekemistä. Aiheena siinä on sporttikummien ja lasten yhdessäolo. Haluaisin oppia, mitä te tykkäätte tehdä, millaisista asioista puhutte?

Järjestän **tiistaina 18.2 klo 16:30-18:30** Keski-Suomen aluetoimistolla (Kauppakatu 32, Jyväskylä) yhteisen illan sporttikummeille ja lapsille, johon kutsun sinut mukaan! Iltaan on tulossa muitakin lapsia, joilla on sporttikummi. Silloin pohdimme yhdessä esimerkiksi toiminnan ja leikin kautta, millaista sinun mielestäsi on sporttikummin kanssa oleminen. Illan aikana syömme myös välipalaa. Kaikkeen tekemiseen ei ole pakko osallistua, vaan saat osallistua haluamallasi tavalla. Voit miettiä oman sporttikummin kanssa, haluatteko osallistua iltaan.

Tämän illan jälkeen haluaisin vielä pohtia samoja asioita sinun ja sporttikummisi kanssa kahden kesken. Silloin ottaisın teistä kahdesta valokuvia. Saatte päättää itse, minne menemme kuvaamaan. Silloin myös haastattelen teitä eli katsomme yhdessä valokuvat ja juttelemme niistä. Saat myöhemmin kuvan itsellesi. Yhteisessä illassa voitte sitten kertoa, haluatteko osallistua jatkotyöskentelyyn.

Kiitokseksi osallistumisesta saat molempien kertojen jälkeen Finnkinon elokuvaliput tai liput Hoplopiin.

Minusta olisi mukavaa, jos osallistuisit yhteiseen iltaan muiden lasten ja sporttikummien kanssa!
Tervetuloa!

Liite 3. Tiedote huoltajalle

Hei!

Olette ilmoittaneet lapsenne sporttikummien ja lasten yhteiseen iltaan. Tässä lisätietoja illasta.

AIKA: tiistai 18.2 klo 16:30-18:30

PAIKKA: Keski-Suomen aluetoimisto (Kauppakatu 32, Jyväskylä)

Illan aikana lapsille ja sporttikummeille on yhteisiä toiminnallisia tehtäviä (esim. piirtämistä, leikkimistä) ja vapaamuotoista olemista. Syömme myös välipalaa. Ilmoitattehan mahdolliset allergiat Elina Lahtiselle. Kerrottehan myös, mikäli lapsenne ei pääsekään osallistumaan iltaan. Lapselle on hyvä kertoa etukäteen, millaiseen iltaan hän on tulossa. Aiemmin lähettämäni kutsua voikin lukea vielä yhdessä lapsen kanssa.

Sporttikummien ja lasten ilta on osa opinnäytetyöni tekemistä. Aiheena on Myönteinen tunnistaminen sporttikummin ja lapsen kokemana. Opinnäytetyö on osa Pelastakaa Lapset ry:n Arjesta voimaa -kehittämishanketta, jonka tarkoituksena on vahvistaa lapsikeskeistä toimintaa ja myönteisen tunnistamisen toimintakulttuuria. Tämän illan aikana haluaisin oppia lapsilta, mikä lapsille on tärkeää sporttikummitoiminnassa ja yhteisessä tekemisessä vapaaehtoisen aikuisen kanssa. Osallistuminen toimintaan on lapsille vapaaehtoista. Minun lisäksi iltaan osallistuu hankesuunnittelija Katja Mettinen ja ehkäisevän työn koordinaattori Elina Lahtinen. **Iltaan tullaan oman sporttikummin kanssa**, olettehan yhteydessä lapsen sporttikummiin.

Lasten tuotoksia (esim. piirroksia) sekä lasten kertomia tietoja käytetään opinnäytetyöhöni ja sporttikummitoiminnan kehittämiseen. Tutkimusaineisto käsitellään luottamuksellisesti ja tunnistetiedot hävitetään. Kaikkea lapsilta kerättyä tietoa käytetään tutkimuseettisin perustein. Se tarkoittaa, että koottavassa materiaalissa tai kehittämis- ja tutkimustyössä ei tule ilmi kenenkään lapsen tunnistettavia ja henkilökohtaisia kokemuksia tai tietoja. Lisäksi minulla on vaitiolovelvollisuus.

Toivon teidän täyttävän etukäteen lupalapun, joka tuli tämän kirjeen mukana. Antakaa se lapsenne mukaan, kun hän tulee yhteiseen iltaan 18.2.

Yhteisen illan jälkeen jatkan työskentelyä neljän lapsi ja sporttikummi –parin kanssa kahden kesken. Silloin käytän menetelmänä valokuvausta ja haastattelua. Kuvaus tapahtuu siellä, missä lapsi ja sporttikummi haluavat, mikä on heille mieluista yhteistä tekemistä. Katsomme yhdessä otettuja kuvia ja keskustelemme niistä. Voisittekin yhdessä lapsenne kanssa miettiä, haluaisiko hän osallistua tähän yksilötyöskentelyyn. Osallistuminen on vapaaehtoista. **Jos lapsenne haluaa osallistua valokuvaukseen, ympyröikää mukana olevasta lupalapusta myös tätä koskevat luvat.**

Lämpimästi tervetuloa!

Liite 4. Tutkimuslupa

LUPA SPORTTIKUMMIEN JA LASTEN ILLASSA 18.2.2020 JA TÄMÄN JÄLKEISESSÄ YKSILÖTYÖSKENTELYS- JA SYNTYNEEN TIEDON KÄYTTÄMISEEN OPINNÄYTETYÖSSÄ SEKÄ KEHITTÄMIS- JA TUTKIMUSTOIMINNASSA

Lapsista ei kerätä mitään taustatietoja vaan illassa keskitytään heidän itsensä esille nostamiin teemoihin ja kokemuksiin. Lasten tuottamaa tietoa käsitellään niin, ettei kenenkään yksittäisen lapsen henkilökohtaiset kokemukset tai henkilötiedot ole muiden tunnistettavissa.

Pyydän lupaa seuraaviin asioihin (ympyröithän vastauksesi kohtiin 1–3 ja allekirjoitat):

1. Lapseni tuotoksia (piirroksia, askarteluja, muistiinpanoja lapsen kerronnasta tms.), joista häntä **ei voi tunnistaa** saa käyttää osana valmista opinnäytetyöraporttia, joka julkaistaan Theseus – tietokannan Internetsivuilla sekä painettuna versiona.

KYLLÄ
EI

2. Lastani saa valokuvata niin, että häntä **ei voi tunnistaa** kuvasta (kuvassa näkyy esim. lapsen käsi) ja kuvia saa käyttää valmiissa opinnäytetyöraportissa, joka julkaistaan Theseus – tietokannan Internetsivuilla sekä painettuna versiona.

KYLLÄ
EI

3. Lapseni tuotoksia (piirroksia, askarteluja, muistiinpanoja lapsen kerronnasta tms.) saa käyttää osana Arjesta voimaa - hankkeen kehittämis- ja tutkimustoimintaa (esim. Pelastakaa Lapset ry:n Arjesta voimaa –hankkeen kirjoittamien tieteellisten artikkelien aineistona).

KYLLÄ
EI

OLEMME KIINNOSTUNEITA JATKOTYÖSKENTELYSTÄ, JOSSA LAPSENI JA SPORTTIKUMMI TAPAAVAT YHDESSÄ OPINNÄYTTEEN TEKIJÄÄ JA HEITÄ VALOKUVATAAN.

KYLLÄ
EI

Jos lapsesi osallistuu jatkotyöskentelyyn eli valokuvaukseen, ympyröithän myös seuraavat luvat:

1. Lastani saa kuvata niin, että **hänet voi tunnistaa** kuvista.

KYLLÄ
EI

2. Lapsestani otettuja valokuvia, joista **hänet voi tunnistaa** saa käyttää osana valmista opinnäytetyöraporttia, joka julkaistaan Theseus – tietokannan Internetsivuilla sekä painettuna versiona.

KYLLÄ
EI

LAPSENI NIMI:

Päiväys, vanhemman allekirjoitus ja nimenselvennys

Pyydän palauttamaan luvan lapsen mukana yhteiseen iltaan **18.2.2020**.

Liite 5. Toiminnallisen illan ohjelma

Toiminnallinen ilta sporttikummeille ja lapsille 18.2 klo 16:30-18:30

Kun sporttikummit ja lapset saapuvat, tarjotaan heille välipalaa.

Välipalaa voi syödä samalla, kun toivotan heidät tervetulleiksi ja kerron illan kulusta.

Yhteisen alkuleikin jälkeen sporttikummit ja lapset saavat vapaasti liikkua pisteillä. Pyritään siihen, että jokainen pari kävisi kiertämässä kaikki pisteet. Pakko ei tietenkään ole, mutta kysellään ja muistutellaan eri pisteistä.

Jos loppuun jää vapaata aikaa, voidaan pelata esim. piiloo, peiliä tms., mitä sporttikummit ja lapset haluavat

1. Alkuleikki: tutustumisleikki, nimileikki. **Kuvakortit**

Yhteinen aloitusleikki. Mennään piiriin ja jokainen saa käydä valitsemassa pöydältä/lattialta kuvakortin, **joka kuvastaa hänen mielestään omaa sporttikummi/lasta**. Vuorollaan jokainen kertoo nimensä ja kortin sisällön.

2. MAALAUSMESTA **Millainen sporttikummini/lapseni on? Kollaasin tekeminen**

Jokainen pari saa oman kartongin. Siihen he saavat piirtää/kuvittaa/liimata lehtileikkeitä. Tarkoitus on tehdä kollaasi, joka kertoo omasta sporttikummista/lapsesta. Kartongille voi lisäksi kirjoittaa asioita (ja siihen voi kannustaa, niin kuvia ei tarvitse tulkita). Tämä kysymys ja tehtävä on jatkoa alkuleikin kysymykselle.

3. JALISTUPA Miksi olemme toisillemme tärkeitä? **Post it -laput seinälle**

Pisteellä on erilaisia pallopelejä. Koripallo, ämpäriin heitto, keilaus/pallojen kaato. Palkinnoksi pelaamisesta pari saa Post it -lappuja. Sporttikummi ja lapsi saavat kirjoittaa lapuille vastaukset kysymykseen **”miksi olemme toisillemme tärkeitä?”**. Lisäkysymyksenä **”kerro kolme parasta juttua sporttikummistasi/lapsestasi”**. Laput laitetaan kiinni seinälle.

4. KUVASTUDIO Valokuvauspiste: millaisena haluatte tulla nähdyiksi **Valokuvaus ja kysymys**

Rekvisiittaa ja naamiaisasusteita, sporttikummi ja lapsi voivat ottaa kuvan itsestään muistoksi ja samalla vähän hassutella. Kuva otetaan omalla puhelimella, joten kuvauslupia ei tarvita.

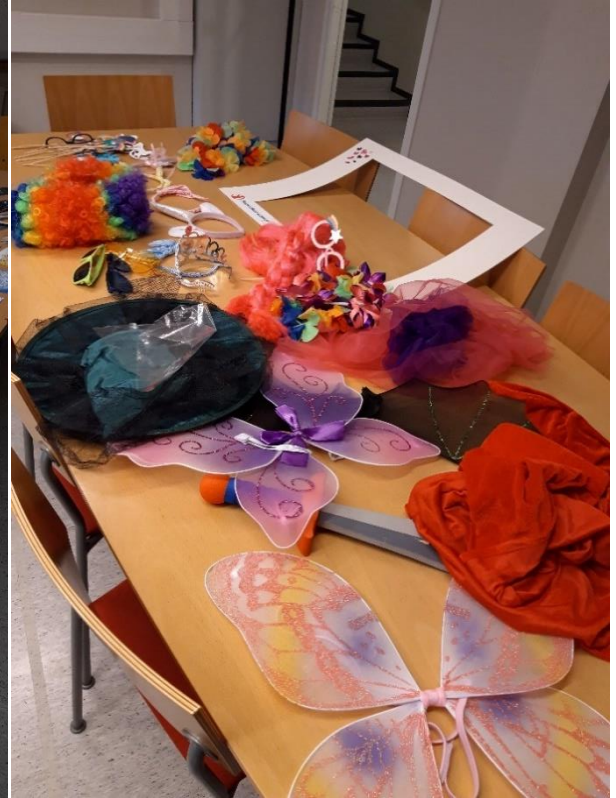
Lisäksi tilassa on iso paperi, jossa on kysymys **”mikä on parasta yhdessä tekemisessä?”**. Parit voivat käydä kirjoittamassa siihen vastauksensa tai halutessaan voi myös piirtää.

5. PELILUOLA Pikkupelit, lautapelit, piirtämistä **Vapaata oleskelua**

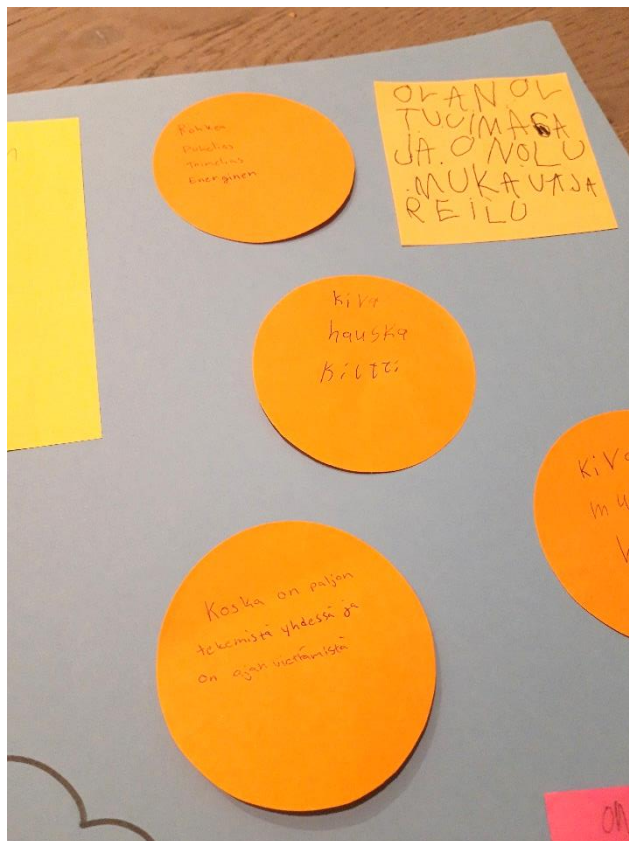
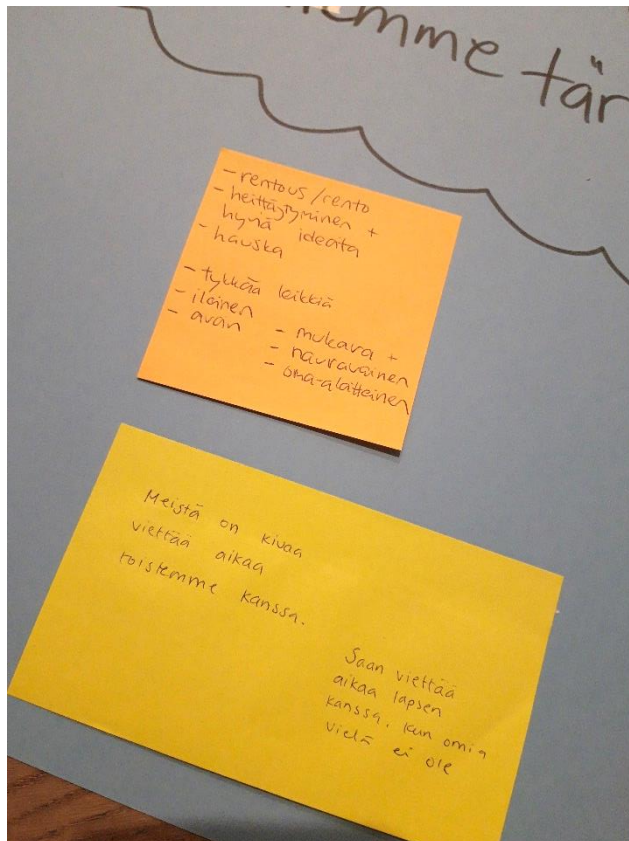
Piste on vapaan oleskelun tila. Sinne valmiit parit voivat mennä pelaamaan ja viettämään aikaa.

6. Yhteinen lopetus ja palaute: Piiloleikki ja pääsyliput

Liite 6. Kuvia toiminnallisesta illasta

Liite 8. Kysymysrunko

Kysymysrunko valokuvahaastatteluun

1. Mikä fiilis on kuvassa?
2. Mitä kuvasta tulee mieleen?
3. Kerro, mikä on ollut kivointa/parasta yhdessä tekemisessä? Mikä on ollut merkityksellistä?
4. Millainen sporttikummini/lapseni on? Tuleeko se kuvista esiin?
5. Minkä takia olemme toisillemme tärkeitä?

Kerro kolme parasta juttua sporttikummistasi/lapsestasi.

6. Mikä on parasta yhdessä tekemisessä?

Liite 9. Kehittämistyön toteutus

